

ΚΛΕΙΩ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

ΕΤΟΣ Γ' 1887. ΤΟΜ. ΙΙΙ. ΑΡ. 124.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

ΚΕΙΜΕΝΑ.

Ἀβρότης τοῦ Βίσμαρκ 302.
 Ἀγάλμα (νέον) τοῦ Ἑρμοῦ 47.
 ἄγγλοι (εἰ ἀναγνωσκουσιν οἱ) 270.
 ἄγῳνες (ἐκλογικοὶ) γυναικῶν 110.
 Αἰῶνες (ἡ ἱστορία τοῦ) 350.
 Academie de Lincei (διαγωνίσματα τῆς) 366.
 Ἀκαδημία (ἡ γαλλικὴ) καὶ τὰ παραρτήματά της 158.
 Ἀκαδημία (τὰ μαθήματα ἐν τῇ) τῶν παρισίων 95.
 Ἀκροπόλις (αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις ἐν) 175.
 Ἀκτινολογία (λόγος περὶ) 47.
 Ἀλληγογραφία (Μικρὰ) 16. 32. 43. 64. 80. 96. 112. 128. 144. 160. 176. 192. 208. 224. 240. 256. 272. 288. 304. 320. 336. 352. 368.
 Ἀμικανῶν (ὁ δηλητηριώδεις τῶν) 298.
 Ἀναγνώστης (πρὸς τοὺς τῆς Κλεισῆς) 380.
 Ἀνακάλυψις νέου στοιχείου ἐν τῇ ἡπείρῳ 15.
 Ἀνάμικτα 288.
 Ἀνασκαφαὶ ἐν Κύπρῳ ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου 118.
 Ἀνασκαφαὶ ἐν Συβάρει 207.
 Ἀνέκδοτον τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου 14.
 Ἀνέκδοτον τοῦ βασιλικῆς ζεύγους τῆς Ἰταλίας 206.
 Ἄνθρωποι (φιλήσονται) 14.
 Ἀπογραφή (ἡ) κατὰ τὴν ἀρχαιότητα 10.
 Ἀποκαλυπτήρια (τὰ ἐν Βουδαπέστη) τοῦ ἀνδριάντος Φραγκ. Deak, ὑπὸ Γρ. Γόγου 305.
 Ἀπομνημονεύματα (εἰκονογραφημένα) τοῦ Τσαρού 79.
 Ἀρσενικὸν (τὸ) ἐν τῷ χάρτι 335.
 Ἀρτοποιίαν (περὶ) 62.
 Ἀρχαιολογικὰ, ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου 82. 118.
 Ἀσθένεια (αἰφνίδια) καὶ ἀφύσιστοι θάνατοι 354. 370.
 Ἀσθένεια (ἡ) τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας 350.
 Ἀστρονομία (ἡ) καὶ ἡ φωτογραφία 15.
 Ἀστρονομία (ἡ γεωμ.) κατὰ τῶν μονομαχιῶν 285.
 Αὐτοκράτωρ (ὁ) τῆς Βρασιλ. συνεργάτης περιόδ. 335.
 Αὐτοχέρες (παῖδες) 127.
 Βάγνερ (μελοδράματα τοῦ) ἐν Βρυξέλλαις 79.
 Βακίλλου (ἀνακάλυψις φωσφορίζοντος θαλασσοῦ) 31.
 Βασιλοτομίας (ἐπεισοδίων) 366.
 Βασιλάδης (Κωνσταντῖνος Ἡροκλῆς, μετὰ εἰκόνας) 289.
 Βασιλάνη (τὰ παρὰ τὴν ἄρχαίαν καὶ τοὺς Ἀφρικανούς, ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου 99.
 Βάττεμπεργ (ὁ πρίγκιψ) καπνίσων 222.
 Βέρδης (ὁ) κατ' οἶκον 142.
 Βερνάρ (ἡ Σάρα) καὶ ἡ λεοπαρδαλίς της 222.
 Βερνάρ (ἡ κερὴ τῆς Σάρας) 286.
 Βερναρδάκης (Δημήτριος) 193.
 Βήμα (τὸ στρατιωτικὸν) 110.
 Βιβλιοθήκαι (αἱ μεγαλύτεραι τοῦ κόσμου) 190.
 Βιβλιοθήκη 79. 111. 143. 159. 175. 191. 207. 223. 239. 255. 271. 287. 303. 319. 335. 351. 367.
 Βιβλιοθήκη (ἡ) τοῦ Γουλιέλμ. Σέρερ 222.
 Βιέλλας (Δημήτριος), μετὰ εἰκόνας 337.
 Βιοληχανίας (ἐταιρία τῆς οἰκιστικῆς) ἐν Ἀναίᾳ 318.
 Βίος (ὁ ροιγηνικός) ἐν Ῥωσίᾳ 350.
 Βίρσοβ (ὁ) εἰς Αἰγύπτου 222.
 Βίσμαρκ (ὁ) περὶ καλλιτεχνίας 254.
 Βλάγος (ἄγγελος), πρεσβευτὴς ἐν Βερολίνῳ 209.
 Βύχτερ (μία ἐπιστολὴ πρὸς τὸν) 270.
 Βολαντιστῶν (τὸ συνέδριον τῶν) ἐν Μονάχῳ 303.
 Βόλτε (ὁ) περὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας 95. 255.
 Βοτανικοὶ (οἱ) κήποι ἀνά τὴν ὑφήλιον 270.
 Γαϊνάνθρακες (οἱ) τῆς Εὐρώπης 222.
 Γάλα (ὁ καθαρὸς ἀῆρ καὶ τὸ βύειον) 110.
 Γάλλων (γνώμαι) ἀπὸ περὶ τῆς Ἀδριαν. παρθέν. 302.
 Γάλλων (χαρακτηρισμοὶ τῶν) 78.
 Γάμοι (οἱ χρυσοὶ) τοῦ Πάπα 206.
 Γαστήρ (ἡ) τῶν παρισίων 254.
 Γέφυρα (νέα σιδηροδρομικῆ) ἐν Σκωτίᾳ 240.
 Γεωγραφικῶν (περὶ) ἐταιριῶν 47.
 Γεωπονία (ἡ σημερινή) 30.
 Γεωπονίας (γνώμη τοῦ Βίσμαρκ περὶ) 254.
 Γεωργίας (ὁ βασιλοπάπης ἐν Αὐστρίᾳ) 379.
 Γῆ (ἡ), τὸ νεώτατον ἔργον τοῦ Ζολᾶ 350.
 Γκουὼδ (ὁ) καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ 255.
 Γλάδστον (ὁ) κυβερναστὴς 14.
 Γουλιέλμου (τηλεγράφ. τοῦ) πρὸς δικηγόρον 350.
 Γραφῶν (τὸ παγκόσμιον) πληροφοριῶν 30.
 Γυναικες (οἱ) καὶ οἱ ἄνδρες ἐν Εὐρώπῃ 222.
 Γυναικες (ἐπιστήμονες) 280.
 Γυναικες ὡς ἑνοχοὶ 190.

Δαμασκηνῶν, Hayem καὶ Κλάδου (ἔρευνοι) 159.
 Δάνεια (δαπάναι καὶ) πρὸς τήρησιν τῆς εἰρήνης 46.
 Δέρβυ (ὁ) περὶ πλουτολογίας 31.
 Δεσδεμόνα (ἡ) ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη (μετὰ εἰκόνας) 1.
 Δήμαρχος (ὁ πρῶτος θῆλυς) 222.
 Δημοκρασία (ἡ ἐν Παρισίοις) τῶν βασιλ. ἀδαμόντων 120.
 Διάδοχος (ὁ) τῆς Γερμανίας γαλακτοπωλῆς 190.
 Διάδοχος (ὁ) τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ 379.
 Διηγήματα (Ἑλληνικά) ἐν Γερμανίᾳ 174.
 Δίκη (περίεργος παρισιανή) 78.
 Δικηγόρος (κυρία) 334.
 Διονύσιος Ε', Οἰκουμένης Πατριάρχης 81.
 Δορὲ (τὸ διαβατήριον τοῦ) 286.
 Δορπάτης (τὸ Πανεπ.) καὶ ὁ πανοραφισμὸς 238.
 Δράματα (ἑλληνικά) ὑπὸ Ο. I. 312. 322.
 Δραστηριότης (φιλολογικὴ) ἐν Γερμανίᾳ 318.
 Δρόσος (ἡ) τοῦ Μαΐου 126.
 Δύο φίλοι (οἱ). Διήγημα 103. 118. 138. 151. 167. 182. 203. 216.
 Δωδὲ (ὁ) περὶ Ῥιχάρδου Βάγνερ 127.
 Ἐγκαταρτίων (τέμνη τῶν) καὶ ὀκταθῆ. ΚΣονερ 302.
 Ἐγγελ (Ἐδουάρδος), μετὰ εἰκόνας 65.
 Ἐγκαθίδρουσις (ἡ) τοῦ νέου Πρωτάνθρακος ἐν Λειψίᾳ 334.
 Ἐδισων (νέα ἐφευρέσεις τοῦ) 304.
 Εἰδοποιήσις (περίεργος) 285.
 Εἶδος (νέου) πλουτικῆς μηχανῆς 224.
 Εἰκόνας (ἀλληγορικαὶ) ἐν τῇ Σορβόννῃ 79.
 Εἰσοδήματα ἀγγλων ποιητῶν καὶ συγγραφέων 287.
 Ἐκδεις (εἰκόνας) ἐν Βρυξέλλαις 47.
 Ἐκκαθάρισις (ἡ) τῆς γερμαν. γλώσσης 308.
 Ἐκκαθίσεισις ῥώσων ἐν Γερμανίᾳ 351.
 Ἐλαίον (τὸ) κατευναστικῶν τῶν κυμάτων 31.
 Ἐλλητισμὸς (ὁ) τοῦ μέλλοντος ὑπὸ * * * Φ. 273.
 Ἐλλοβῶν (ὑπερτικῆ) δύναμις τῶν) 46.
 Ἐπαῖτις (ἡ). Διήγημα ἐκ τοῦ γερμανικοῦ 8. 23. 38. 55. 74. 86.
 Ἐπιθεώρησις (ἐξωτερικὴ) ἐν Παρισίοις 334.
 Ἐπιθεώρησις (συρρικτῆ) 64. 80. 96. 112. 128. 144. 160. 176. 192.
 Ἐπιστήμη καὶ Καλλιτεχνία 15. 31. 47. 63. 79. 95. 111. 127. 143. 159. 175. 191. 207. 223. 239. 255. 271. 287. 303. 319. 335. 351. 367.
 Ἐπιστημονικαὶ ἔρευνοι ἐν Μεσογείῳ 95.
 Ἐπιστημῶν (περιεχόμενον τῶν) 174.
 Ἐπιστολὴ (ἡ μεγίστη) 110.
 Ἐπιχορήγησις (κυβερν.) τῶν ἐν Σαξ. ἰατρῶν 314.
 Ἐργασία (ἡ διανοητικὴ καὶ σωματικὴ) 159.
 Ἐργοχειρῶν (ἐκδεις γυναικείων) ἐν Ἀγγλίᾳ 302.
 Ἐρωτὸς (τὸ ἄθος τοῦ) 123.
 Ἐσκιμῶν (πολυφαγία τῶν) 30.
 Ἐταιρία (χημικαὶ) 47.
 Εὐγενίας (ἀξία βοστρίχου τῆς Αὐτοκρατορίας) 30.
 Εὐκαλιπτος (ἰδιότητες τοῦ) 270.
 Εὐφυλολογία (ἡ) τοῦ Μάλτκε 254.
 Εὐφυλολογίας (ἡ) 62.
 Ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις 171. 208. 304.
 Ἐφημεριδογράφοι (παῖδες) 94.
 Ἐφιλάτης (ὁ). Ποίημα ὑπὸ Κλ. Ραγκωβῆ 180.
 Ζαχαρέως (παραγωγὴ) 78.
 Ζαχαροποιίας (ἡ κατάστασις τῆς) 30.
 Ζάππας (Κωνσταντῖνος), μετὰ εἰκόνας 257.
 Ζατρίκιον (τὸ) 46.
 Ζουλουάνδη (ἡ) καὶ τὰ παράσημά της 320.
 Ἡλεκτρικὸν (νέον) πείραμα 336.
 Ἡλίον (αἱ κηλίδες τοῦ) 127.
 Ἡμέραι (αἱ) τῆς ἐβδ. παρ' Ἀραφ. ὑπὸ Παπαδοπ. 338.
 Ἡμέραι (ἔαρον) ἐν Ἑλλάδι, ὑπὸ Vischer 178. 194. 210.
 Ἡμικρανία (ἡ παιδική) 63.
 Θεῖον (τὸ) τῆς Σικελίας 110.
 Θερμοκρασία (ἡ) τῆς ἐπιφανείας τῶν θαλασσῶν 318.
 Θερμομέτρον (κατασκευὴ τοῦ ὑγροῦ) 110.
 Θεωρία (μυθική) περὶ τῶν σπυριδίων βουνῶν 63.
 Θνησιμότης (ἡ) ἐν Ἀγγλίᾳ 190.
 Θῦμα (νέον) ἐν τῷ βασιλ. οἴκῳ τῆς Βαυαρίας 158.
 Ἰατροὶ (οἱ) περὶ τῆς νόσου τοῦ διαδ. τῆς Γερμ. 351.
 Ἰατροὶ (ὁ) Καρπούλης ἐν Βερολίνῳ 190.
 Ἰδαίαι (παιδαγωγικαὶ) τοῦ Γκαίτε 275.
 Ἰερὺς (ἀτρόμητος) 238.
 Ἰππεῖς (οἱ) τῆς Ῥωσίας 14.

Ἰσπανία (οἱ ἐγγληματῆς ἐν) 270.
 Ἰστορία τῆς θανατικῆς ποιητικῆς 19. 34.
 Ἰταλίδων (φαντασιοπληξία) 334.
 Ἰωακείμ Γ', πρῶτον Οἴκου. Πατριάρχης 97.
 Κακοκαρία (ἡ) καὶ τὰ δόση 155.
 Καλλιγᾶς (Παῦλος), μετὰ εἰκόνας 321.
 Καλλιτεχνία (ἡ) καὶ ὁ ἔμπορος 6. 17. 38.
 Καπνίζων (πῶς βλέπτει καὶ πῶς δὲν βλέπτει τὸ) 159.
 Καπνὸς (ὁ) καὶ οἱ Μεξικανοὶ 62.
 Καρδίας (ἡ δύναμις τῆς) 207.
 Κάρολος (ὁ) IB', τῆς Σουηδίας 174.
 Καστόργης (Εὐθύμοιος) 225.
 Κατάστασις (συρρικτῆ), μετὰ εἰκόνας 32.
 Κάτοικοι (οἱ) τοῦ Μαρόκου 107.
 Κιρκασίας (αἱ ἐνδομυσταὶ τῶν γυναικῶν τῆς) 142.
 Κλέβελανδ (ἡ κ.) καὶ ὁ Σύλλογος τῆς ἐγκρατείας 62.
 Κλειδοκυμβάλου (νέον εἶδος) 207.
 Κολιοδουλία (ἡ) τῶν Κινέζων 62.
 Κολόμβου (ἡ οἰκία τοῦ) ἐν Γενουῇ 238.
 Κρούπ (ἀνέκδοτα περὶ) 286.
 Κυνοτροφεῖον κυρίας 254.
 Κύπρου (περὶ τῆς ἀρχ.), ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου 82.
 Κωνσταντῖνου (ἡ ἀφίξις τοῦ διαδόχου) εἰς Λειψίαν 318.
 Κωνσταντῖνους (ὁ διάδοχος) ἐν Βερολίνῳ 379.
 † Λάμπρος (Παῦλος), μετὰ εἰκόνας 369.
 Λεῖβνίτου (νέαι ἐπιστολαὶ τοῦ) 207.
 Λειψία (ἡ) καὶ ὁ Ἄρεικος λόγος 95.
 Λεσσέφ (ὁ γάμος τοῦ) 126.
 Λεσσέφ (Φερδινάνδος) 113.
 Λίκνον (τὸ) τοῦ αὐτοκρ. Γουλιέλμου, μετὰ εἰκόνας 288.
 Λογικὴ 302.
 Μαγειρεῖα (τὰ) τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας 62.
 Μαθήματα (τὰ) τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἀνατολικῆ φροντιστηρίου 351.
 Μακροβιότητος (βιοηθικὰ τῆς) 78.
 Μελοδράμα (τὸ δημοφιλέστατον) 271.
 Μέντσελ (νέα ἔργα τοῦ ζωγράφου) 287.
 Μεταρρυθμίσεις εἰς τοὺς σιδηροδ. καὶ τῶνας 238.
 Μὴ πιστευσ. Ποίημα ὑπὸ Κων. Φ. Σκόκου 27.
 Μηχαναὶ (αἱ) ἐν τῇ οἰκογενίᾳ 223.
 Μηχανὴ βαψίματος καὶ κεντημάτων 208.
 Μνημονικοῦ (ἡρώες τοῦ) 174.
 Μολύβδου (παραγωγή) 110.
 Μονομαχία (αἱ) ἐν Γαλλίᾳ 94.
 Μούμαι (αἱ αἰγυπτιακαὶ) καὶ ὁ Σπῆμα 15.
 Μουσέον (τὸ ἐν Βέννῃ νέον φυσικοῖστορικόν) 187.
 Μουσικὴ (ἡ) τῶν ἐντόμων 98.
 Μουσολήτοι (ἀπληρέται) 94.
 Μυρμηκῶν (ἡ μακροβιότης τῶν) 191.
 Ναθαλία, βασίλισσα τῆς Σερβίας 177.
 Ναρκωτικὴ (ἡ κατὰ Paul Bert νέα) μέθοδος 223.
 Νεκρομάντις (ὁ) 91.
 Νεοελληνικῆς (ὁ Αὐγουστος Βέλγης περὶ) φιλολογ. 255.
 Νεφῶν (περὶ σχηματισμοῦ τῶν) 126.
 Νήσος ἐκ θεοῦ 14.
 Νιόβης (ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἀγάλματος τῆς) 79.
 Νόμισμα (τὸ ἐπὶ τῆς) 94.
 Νόμου (περὶ τοῦ) τῆς κληρονομικῆς προδιαθέσεως 239.
 Ξενισμῶν (ἐξοστρακισμὸς τῶν) ἐν Γερμανίᾳ 367.
 Ὅδοι (αἱ ἔμπορικαὶ) πρὸς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὰς Ἰνδίας 114. 136. 146. 164.
 Οἰκονομικὰ (τὰ) τῆς Γαλλίας τῷ 1813 46.
 Ὀπισθοφάγια (ἡ) 94.
 Ὀρφεὺς (ὁ) καὶ ἡ Ἐλβιδικὴ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη 199.
 Ὀσφρήσεως (φυσιολογικὰ περὶ) ἔρευνοι 15.
 Πανεπιστήμιον (νέον) 63.
 Πανεπιστημιον (ἡ 50τῆς τοῦ Ἐθνικοῦ) 143.
 Πανταζίδης (ἡ Ἰωάννης) 353.
 Πανώριος (ὁ δημοτικὸς καλλιτέχνης) ἐν Μονάχῳ 255.
 Πάπας (αἱ κυρία τῆς Ῥώμης καὶ ὁ) 14.
 Παπαρηγόπουλος (Κωνσταντῖνος), μετὰ εἰκόνας 145.
 Παπαρηγόπουλος (Ἡέρος), μετὰ εἰκόνας 161.
 Παραγγέλματα (βιωτικά) 42. 107. 150. 171.
 Παρατηρήσεις (νέαι) ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπ. δέρματος 191.
 Παραφοραὶ (αἰσθηματικαὶ) τοῦ Βίσμαρκ 334.
 Παράφρονες (οἱ) ἐν Ῥωσίᾳ 174.
 Παρίσιοι (εἰς καταναλωτικὰ κατ' ἔτος οἱ) 350.

Παστέρ (ή μέθοδος και τὸ νέον Ἴδρυμα τοῦ) 207.
 Πιδήκων (νοσημοσύνη) 254.
 Πινακοθήκη, ἴσως ἐρμηνεῖα τῶν εἰκόνων 13. 29.
 45. 61. 77. 93. 109. 125. 141. 157. 173. 189.
 205. 221. 237. 253. 269. 285. 301. 317. 333.
 349. 365. 378.
 Πίναξ (στατιστικὸς) τοῦ Βερολίνου 291.
 Πληθυσμὸς (ἢ ἀξίαι τοῦ) 95.
 Πληροφορίες (περὶ τοῦ πληθυσμοῦ ἐν τῇ ὕψι) 206.
 Ποδηλάτων (τὸ) ἐν τοῖς στρατοῖς 14.
 Ποιητῶν (τραγικῶν τέλος τῶν βίωσων) 46.
 Ποικίλα 14. 30. 46. 62. 78. 94. 110. 126. 142.
 158. 174. 190. 206. 222. 238. 254. 270. 286.
 302. 318. 334. 350. 366. 379.
 Πολυτεχνικαὶ ἀνακαινώσεις 240. 256.
 Ποντικοὶ (οἱ) τῶν Παρισίων 288.
 Προσιδῆσις (μία) 366.
 Προέλευσις (ἢ) τοῦ Κωνστ. εἰς τὸν ἐν Αὐστρ. ναὺν 318.
 Προσπολεμιστὸς (ὁ) τῆς ἐν Βερολ. Ἀκαδημ. 287.
 Προφορὰ (ἢ) τῆς Ἑλληνικῆς ὑπὸ Ἐδουάρδ. Ἐγγελ. 226.
 Προφορὰ (ἢ) τῆς Ἑλληνικῆς ὑπὸ Φιλοσόφου 162.
 Πρωτεύουσα (ἢ) τῆς Ἀγύπτου (μετὰ τριῶν εἰκόν.) 42.
 Πτωχεῖα (ἢ ἐν Ἐυρώπῃ) 94.
 Πυγμαίων (λαὸς) ἐν Ἀφρική 223.
 Πυρκαϊὰ (ἢ) τῆς Opéra comique καὶ ὁ Σάβ 238.
 Πώλησις ἀποκλήρου πόλεως 78.

Ῥαγκαβὴ (τὰ ἔργα) ἐν τῇ Ἀνατ. Σχολῇ τῶν Παρισίων 111.
 Ῥαγκαβὴς (Κλέων) ὑπὸ Ο. Γ. 129.
 Ῥιζικὸν (τὸ) τῆς Ἀννίκας. Διήγημα ὑπὸ Ἀριστ. Π. Κουρετίδου 214. 227. 242.
 Ῥιπίδιον (τὸ) τῆς Ἀδελφῆς Πάττυ 270.
 Ῥόδον (τὴν κοστίει ἐν) 30.
 Ῥόδου (ὁ κόλπος τῆς) 206.
 Ῥεταῦδ (οἱ καλλιτεχνικοὶ θεσμοὶ τοῦ) 207.
 Ῥωσσία (ἢ φωνὴ τοῦ διαδόχου τῆς) 126.

Σαββάτου (ἡ μετὰ τοῦ Ἰουδ.) εἰς τὴν Κυριακὴν 190.
 Σάπινος (σημειώσεις περὶ) 190.
 Σεισμῶν (ἐπιστημονικὰ πορίσματα περὶ) 58.
 Σιδηροδρομοὶ (οἱ βίωσις) 270.
 Σιδηροῦ (τὸ ἀρχαιότερον τεμάχον) ἐπὶ γῆς 63.
 Σινική (ἢ μέλλουσα αυτοκράτειρα τῆς) 100.
 Σιτοδεία (ἢ) ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ 158.
 Σιών (ἢ) μετὰ εἰκόνος 27.
 Σκευὴ (τὰ) τῆς τραπέζης τοῦ ἀγγλ. βασιλ. οἴκου 222.
 Σκριβὴ (περὶ Εὐγενίου) 288.
 Στέμματα (τα αὐτοκρ.) τῆς Γερμαν., μετὰ εἰκόν. 352.
 Στενογραφία (ἱστορία τῆς) 271.
 Στεφανία (ἢ ποιητικὴ) ὡς συγγραφεὺς 287.
 Στραγγαλιστὰ (οἱ) μετὰ τῶν πτηνῶν 247.
 Στρατηγῶν (χαρακτηρισμὸς τῶν μεγάλων) 246.
 Στρατὸς (ὁ) τῆς Σουηδίας 368.
 Συγκοινωνία (γενικαίως τῆς τηλεφωνικῆς) 63.
 Σύλλογοι (οἱ φοιτητικοὶ) ἐν Γερμανίᾳ 238.
 Σύλλογος (διεθνῆς) φοιτητῶν ἐν Βερολίνῳ 271.
 Συγκοινωνία (ὑπερπαρακεινία τηλεγρ.) 379.
 Συμπέτασις (περιεργ.) 126.
 Συρριμα (τὸ ἐν θαλάρ.) ἐπιστημ. ἐξεταζόμενον 367.
 Συρρικαὶ παρατηρήσεις, μετὰ εἰκόνος 48.
 Σφίγες (ἡμεροί) 30.
 Σωκράτους (ἢ δίκη τοῦ) 148.
 Σωματεῖα (τὰ ἐν Βερολίνῳ) 14.

Τακτικὴ (ἢ) τῆς ἀγγλικῆς ἀστυνομίας 366.
 Ταμβακοθήκη (ἢ) τοῦ Αὐδοβίκου ΙΔ'. 30.
 Ταμίον μετὰ ἐξελεγκτικῶν μηχανισμῶν 368.
 Τάφος (ὁ) τοῦ Σωτήρος ἐν Ἱερουσαλήμ 334.
 Ταχυδρομείων (στατιστικὴ τῶν ἐν Γερμανίᾳ) 366.
 Τεχνολογία (τὸ μέγεθος τοῦ κινεῖστος) 206.
 Τέχνη (ἢ) τοῦ ἔθνους ὑπὸ Ἀσκληπιάδου 260.
 Τηλεφωνικῆς (πρόδοσις) συγκοινωνίας 14.
 Τηλέφωνον (τὸ) ὡς βαρόμετρον 63.
 Τηλεφώνου (τελεσιουργίας τοῦ) 175.
 Τηλεφωτογράφος (ὁ) 171.
 Τρόπος (περιεργ.) ἀμοιβ. ἱατρῶν ἐν Μαϊώρῃ 366.
 Τύπος (ὁ) Ἀλεξάνδρου ἀλευρῶν 222.
 Τυπογραφείον (τὸ ἀποκατασκευασθὲν ἐν Βερολίνῳ) 49.
 Τυποβότης (τὴν ἐστὶν) 236.
 Τύπος (ὁ ἀγγλικὸς) 52. 83.

Υγιεινὴ (ἢ) τῆς φωνῆς κατὰ τὸν M. Mackenzie 258.
 Ὑδρογραφικὴ περιγραφή τοῦ Ρήνου 367.

Ἰππεύθυνον (τὸ) τῶν δραματούργων 47.
 Ἰππος (ὁ) τῶν ἀνδρῶν 90.
 Φαινόμενον περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην 272.
 Φερδινάνδος (πρίγκηψ τῆς Βουλγαρίας) 241.
 Φθίσεως (ἢ) ἐξάπλωσις τῆς) διὰ τῶν μυϊῶν 271.
 Φιλιππῶν (μηχανὴ πρὸς ἐνσωκλήν τῶν φιλιππῶν) 240.
 Φιλοσοφία (μητρικὴ) τῆς βασιλ. Αὐστρίας 366.
 Φίσερ (Φρειδερίκος Θεόδωρος) 319.
 Φοιτητῶν (οἱ Ἕλληνες) καὶ ὁ Κωνσταντῖνος 334.
 Φραγκλίνου (χειρογράφων τοῦ) 254.
 Φρενοβλαβείας (αἰτία) 191.
 Φροντίδων (ἀλλοκοτῶν) 379.
 Φροντιστήριον (τὸ) τῶν ἀνατολ. γλωσσ. ἐν Βερολ. 348.
 Φυλαὶ ἀριστεῶν ἀνδρῶν 31.
 Φυλλίδας καὶ Χαριτιά. Διήγημα ἐκ τῆς ἑλλ. ἀρχαιότητος 231. 248. 263. 276. 294. 308. 323. 339. 355. 371.
 Φυσιολογία τοῦ ἐρυθήματος 49. 66.
 Φυτὸν (τὸ) τῆς ἀναστάσεως, μετὰ δύο εἰκόνων 16.
 Φωτογραφία (ἀπλοποίησις τῆς) 15.

Χαιρέτισμός (ὁ) τῶν ἀγγέλων 31.
 Χάσις (ὁ) καὶ τὰ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν 175.
 Χειρουργικῆς (πρόδοσις τῆς) ἐν Γερμανίᾳ 335.
 Χρῆς (τὰ δημόσια) τῶν κρατῶν 206.
 Χρῆσις (ἢ) τοῦ ὄνοματος παρ' Ἑλλήνων καὶ Ἀσιατικῶν ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου 307.
 Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες (αἱ ἐν Κύπρῳ), ὑπὸ Χρ. Παπαδοπούλου 68.
 Χρονικὰ (Ἀθηναῖα), ὑπὸ Ἀριστοτέλους Π. Κουρετίδου 234. 250. 266. 282. 299. 314. 330. 376.
 Χρώματα (ὁρώμενα) 47.
 Χρωμάτων (περὶ τῶν) τοῦ δόντος ἥλιου 291.
 Ψῶν (ἡλικία τῶν) 126.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Ἄγαλμα τοῦ Φραγκ. Δεσπ. (τὸ) 377.
 Ἄγορὰ ἐν Φέξ. Εἰκὼν ὑπὸ de Madrazo. 101.
 Ἀγριογαλὴ ὑφέπουσα κατὰ ὄρνιθων. 60.
 Ἀετὸς καὶ τὸ θήραμά του. 332.
 Ἀθήναι (αἱ) κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. 12.
 Ἀδιγανίς. Εἰκὼν ὑπὸ de Geetere. 325.
 Αἶτνα (ἢ) ἐν Σικελίᾳ. 57.
 Ἀλέξανδρος Βάττεμβεργ. 252.
 Ἄνοσις (ἢ) Εἰκὼν ὑπὸ Γ. Κράβ. 132-133.
 Ἄποψις (ἢ) τῆς Νικαίας. 136.

Βασιλεὺς (Κωνσταντῖνος Ἡρόκλης) 289.
 Βερναρδίνης (Δημήτριος). 193.
 Βικέλας (Δημήτριος). Ἐκ παριστιανῆς φωτογρ. 327.
 Βικτωρία (ἢ βασίλισσα) ἐν στολή. 190.
 Βίσμαρκ (ἢ ὄψων φων.) 309.
 Βλάχος (ἄγγελος). 209.
 Βουλαντζὴ (ὁ στρατηγός). 49.

Γελοτοπούς (ὁ). Εἰκὼν ὑπὸ Κ. Γκέρε. 298.
 Γέφυρα (ἢ μεγάλη ἐπὶ τοῦ Νεῖλου). 44.
 Γούτεμπεργ (ὁ) καὶ ὁ πρῶτος ἐντυπ. χάρτης. 62.
 Γυναικὸς προτομή. Εἰκὼν ὑπὸ Κέτσελ. 9.
 Γυνή (ἢ) ἐν Μαρκόκκῳ. Εἰκ. ὑπὸ τοῦ de Madrazo. 277.

Δένδρα (τὰ γιγαντιώδη) τῆς Καλιφορνίας. 220.
 Δεσδεμόνα (ἢ) δικαιολογεῖ τὴν φυγὴν τῆς ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ πατρὸς τῆς. Εἰκὼν ὑπὸ H. König. 4-5.
 Δηλητηριωδέστερος ἰὸ τῶν ἀμμαντιῶν. 299.
 Δίκη (ἢ) τοῦ Σακράτους. 149.
 Διονύσιος Ε'. Οἰκουμηνικός Πατριάρχης. 81.
 Δύσκολο πρόβλημα. 92.

Ἐγγεῖλ (Ἐδουάρδος). 65.
 Ἑλληνὶς παρὰ τὴν πηγήν. Εἰκ. ὑπὸ P. Beyschlag. 165.
 Ἑλληνες (ἀρχαῖοι) ἀγοράζοντες σκευὴς. 76.
 Ἐνεδρεύουσα ἀλώπηξ. 60.
 Ἐξόρσις κεχωρισμένων. Εἰκ. ὑπὸ Ademollo. 297.
 Ἐξώστως (ὁ) Ἄδων Πέτρου τοῦ Α'. 236.
 Ἐρως (ὁ) ταξιδεύων. Εἰκ. ὑπὸ Jean Aubert. 181.

Ζάπκας (Κωνσταντῖνος). 257.
 Ζηλιάρικο (τὸ). Εἰκὼν L. Horowitz. 63.
 Ζωή (ἐαρινή). 89.

Θάλασσα τρικουμιάδης. 156.
 Ἱερουσαλήμ (ἢ) ἐπὶ Χριστοῦ. 28.
 Ἰουδαῖοι θρημ. ἐπὶ τῶν ἔρειπ. τῆς Ἱερουσ. 87.
 Ἰωακείμ Γ'. πρῶην οἰκουμηνικός Πατριάρχης. 97.

Κάβρον (τὸ). 41.
 Καλλιγῆς (Παῦλος). 321.
 Καλλιτεχνικὴ (ἢ) ἐκδοσις ἐν Βενετίᾳ. 153.
 Κάμπαι (αἱ) καὶ οἱ ἐχθροὶ τῶν. 217.
 Καστόργης (Εὐδύμοσι). 225.
 Κῆποι (οἱ) τοῦ Ἀλκαζάρ. 238.
 Κινδύνου (ἐν). Εἰκὼν Ἀνδρέου Ἀχνοβαχ. 361.
 Κινεζικὴ λέσχη ἐν ἄγίῳ Φραγκίσκῳ. 281.
 Κινεζικὴ συνοικία ἐν ἄγίῳ Φραγκίσκῳ. 284.
 Κόρη γελῶσα. Εἰκὼν ὑπὸ C. Hom. 341.
 Κόρη (προκομμένη). 121.
 Κρίσις (ἢ) τοῦ Παρίδος. 124.
 Κρίστις (Φραγκίσκος). 305.
 Κρίστις (ὁ) παρὰ τῷ Βίσμαρκ ἐν Φριδριχόφ. 316.
 Κρόνη (Ἀλφρέδος). 273.
 Κτίριον (τὸ) τοῦ ἐν Λευφίᾳ Ἀρείου Πάγου. 103.
 Κύων ἰχνηλατῶν. 140.
 Κωνσταντῖνος (ὁ διάδοχος), κατ' ἀθηναῖα φωτογρ. 17.

Λάμπρος (Παῦλος). Ἐξ ἀθην. φωτογρ. 369.
 Λεῖα ἀρπακτικῶν ὀρνέων. 329.
 Λεοσέφ (Φερδινάνδος). 113.
 Λεμὴν (ὁ) τοῦ Πειραιῶς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. 12.
 Μέγαρον (τὸ ἡγεμονικόν) ἐν Σοφίᾳ. 252.
 Μετὰ τὴν κοπήλασιαν. 204.
 Μιλάνος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας. 252.
 Μικρός (ὁ) μυωζός. Εἰκὼν ὑπὸ A. Μύλλερ. 169.
 Μόλτκε (ὁ στρατάρχης). 245.

Ναθαλία, βασίλισσα τῆς Σερβίας. 177.
 Νεκρομαντῖς (ὁ). Εἰκὼν ὑπὸ A. Adamo. 85.
 Νιαγάρας (ὁ) θεράπων τῆς βιομηχανίας. 172.

Οἰκειότης. Εἰκὼν ὑπὸ P. Beyschlag. 73.
 Ὀλγα, ἡ βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων. 1.
 Ὀρφεὺς (ὁ) καὶ ἡ Εὐρυδική. Εἰκὼν ὑπὸ B. Βερσάγην. 196-197.

Παναγιώτης (Ἰωάννης). Ἐξ ἀθηναῖα φωτογρ. 353.
 Παπαρηγόπουλος (Κωνσταντῖνος). Ἐξ ἀθην. φωτ. 145.
 Παπαρηγόπουλος (Πέτρος). Ἐξ ἀθην. φωτ. 161.
 Παισιὰς (ὁ) καὶ ἡ Γλυκερία. 229.
 Πόδος. Εἰκὼν ὑπὸ Ἰωσήφ Zenisek. 201.
 Πρόσοψις (ἢ) τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ ναοῦ. 188.
 Πρώτη (ἢ) δοκιμή. Εἰκὼν ὑπὸ Γ. Ἰακωβίδου. 313.
 Πῶς γεννᾶται μία πόλις ἐν Ἀμερικῇ. 268.

Ῥαγκαβὴς (Κλέων). 129.
 Ῥωμαίων παρδ. θυσιᾶ. Εἰκ. Ἡρας Κόσμαν. 21.

Σιών (ἢ). 25.
 Σινάτις (ἢ βασιλικὴ ἑπαυσις). 117.
 Σκέψεις (εἰς) βυθισμένη. Εἰκὼν ὑπὸ Hebert. 218.
 Στραγγαλιστὰ (οἱ) μετὰ τῶν πτηνῶν. 247.
 Στρώσις σιδηροδρομοῦ ἐν Ἀμερικῇ. 265.
 Σύζυγος (ἢ) τοῦ ληστοῦ. Εἰκὼν ὑπὸ Σάουερ. 345.
 Συνάντησις (δυσάρεστοι). 345.
 Συνοδία (ὄχληρὰ). Εἰκὼν ὑπὸ M. Λέβινγκ. 300.

Ταμίον (ἐξελεγκτικόν). 368.
 Τάφοι (οἱ) τῶν Καλιφῶν. 44.
 Τορπιλλοφόρον ἐν τῷ νεωρίῳ. 185.
 Τρικουμιάς (Χαράλαος). 33.

Φερδινάνδος, πρίγκηψ τοῦ Κοβούργου. 241.
 Φυτὸν (τὸ) τῆς νοματίας. Εἰκὼν ὑπὸ G. Marx. 105.
 Φωτογραφία ἀλώπεκος. 140.

Χαρτομαντῖς (ἢ). Εἰκὼν Βαλλῆς Moes. 261.
 Χιῶν (ἢ) ἐν βορείῳ Ἀμερικῇ. 364.
 Χριστουγεννίων (ἢ νῆς τῶν). Εἰκ. ὑπὸ de Crayer. 373.

Ἐρως (ἢ) τελευταία). Εἰκὼν Γ. Ῥόζενταλ. 357.

Τόμος Γ'. ΑΡΙΘΜ. 1 (49). ΕΤΟΣ Γ'. τῆ 1/13. Ἰανουαρίου 1887.

Η ΔΕΣΔΕΜΟΝΑ
 ὑπὸ ΣΠΗΥΡΙΑΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΑΗ.

Εἰς τὴν φαντασίαν τῆς νεαρᾶς Δεσδεμόνας βαθεῖαν εἶχε προξενήσει αἰσθητὴν ἢ ἀφιγήσας τῶν πολεμικῶν ἀθλῶν τοῦ Ὁθέλλου. Ὑπὸ τὴν γοητείαν τῆς εὐγλώττου παραστάσεως τῶν μεγάλων γεγονότων, ὧν ἦρος ἐγένετο ὁ ἀφηγούμενος, ἡ ὠραία κόρη ἡσθάνθη δονιζομένη ἀγνώστως τὴν καρδίαν της, καὶ ὅτε οἱ ὕμνοι ὀφθαλμοὶ της, ἐφ' ὧν διαδοχικῶς ἀπετυποῦντο πᾶσαι τῆς ψυχῆς της αἱ συγκινήσεις, ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τοῦ Μαύρου στρατηγῶν, αἰσθητὰ ἀνεξήγητον, θαυμασμοῦ ἰσως, ἐπλήρωσε τὴν ψυχὴν της. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν θριάμβων τοῦ Μαύρου, ἡ Δεσδεμόνα παρέβλεπε τὸ μελανὸν αὐτοῦ πρόσωπον, καὶ καθ' ὅσον ἡ καθημέραν ἀφιγήσας καὶ ἡ σχέσις ἐχώρει θερμότερον, ἡ εὐμορφος κόρη, ἡ ἀπαξιοῦσα νὰ ἀτενίσῃ τὸν κομψότερον τῆς Ἑνετίας νεανίαν, ἡσθάνετο τὴν ψυχὴν της διανοιγομένην εἰς ἀγνωστα αἰσθητά, καὶ σχεδὸν ἐνετρόφα εἰς τὰ ἀδρὰ χεῖλη, τὴν οὐλὴν κόμην τοῦ Μαύρου, καὶ τοὺς μελανωτέρους καὶ τοῦ δερματός του ὀφθαλμοὺς ὅπου πολεμικὸν μένος καὶ μαχῶν κερανοὶ ἀνέδρωσκον ἐτι. Τῶν τρόπων τοῦ Ὁθέλλου ἡ ἀπλότης, ἡ ἀπέριττος αὐτοῦ καὶ μετριόφρων ἀφιγήσας, τὸ κλέος δι' οὗ εἶχε καλύψει ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἑνετίαν, ἡ τὸ ὄνομά του ἀδιαλείπτως σαλπίζουσα φήμη πλείοτερον πάσης κομποπρεποῦς ἀβρότητος εἶχεν ἐπηρεάσει τὴν νέαν Ἑνε-

τὴν. Πολλὰκις ἐκτοτε ἀνήλθεν ὁ Ὁθέλλος τοῦ λαμπροῦ μεγάρου της τὰς κλίμακας. Ἡ συνήθεια εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ Μαύρου, ὅτι δυσάρεστον ἢ ἀπεχθὲς παρήγειν ἢ πρῶτη του ἐμφάνισις, καὶ ὁ ὀσημέραι αὐξων θαυμασμοῦ τῆς κόρης πρὸς τὸν μαῦρον στρατηγὸν καὶ ναύαρχον, ἐγένετο τὸ πῦρ, ἡ σφύρα καὶ ὁ ἀκμῶν ἐφ' οὗ τοῦ πνεύματός της πρῶτον, καὶ τῆς καρδίας της εἰτα ἐσφυρηλατήθησαν τα δεσμά.

ΟΛΓΑ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Α.
 Τὸν στρατηγὸν Ὁθέλλον θαυμάζουσα ἡ Δεσδεμόνα, ἐνόμιζεν ὅτι τὴν δόξαν καὶ τὸ κλέος τοῦ θαυμάζει μόνον. Ἄλλ' ὅμως ἠπατάτο!... Ἐρως ὄξυς ἀνέφλεξε τὰ στήθη της, καὶ ἐάν ἐνθουσιῶσα ἤκουε τοῦ Μαύρου τοὺς θριάμβους τοὺς πολεμικοὺς, βαθύτερος ὁ ἐνθουσιασμός αὐτῆς ἀπέβαινε, διότι ἦρος τῶν θριάμβων ἦν αὐτός. Τὸ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν ὅτι ἀπλῶς τὴν δόξαν τῶν μαχῶν ἠγάπα, τὸν Μαῦρον καὶ τοὺς λόγους του ἀκούουσα. Μετὰ μικρὸν ἐνόησεν ὅτι τὸν στρατηγὸν ἐλάτρευε, λατρεύουσα τὴν δόξαν του... Ὀλοτελῶς ἐάλω ἡ καρδία της. Ὁ ἐνθους τῆς παρθένου θαυμασμός εἰς ἔρωτα ἀκράτητον μετέπεσε. Τυφλὸν καὶ πονηρὸν, πανοῦργον ἰδιότροπον, κακεντρεχῆ αὐθαίρετον παρέστησαν οἱ Ἕλληνες τὸν Ἐρωτα... Καὶ ἤδη, σφοδρῶς ἐρώσα,

ἡσθάνετο σκοτιζομένην τοῦ πνεύματός της τὴν διαύγειαν, καθόσον εἰς τὴν καρδίαν της ἐκόχλαζε τὸ πάθος, καὶ ἰσχυρῶς τὰ βλέφαρα τῶν ὀφθαλμῶν κλειόμενα, ἐφ' ὅσον τῆς παρθενικῆς καρδίας της ἡ κάλυξ διηνοίγετο εἰς τοῦ Ἐρωτος τὸ πνεῦμα τὸ γλυκὺ. Εἰς γόνδολαν θοῆν εἰσέρχεται νύκτα τινά. Τὸν ἐραστὴν της, τὸν μελλόνυμφον ἀκολουθεῖ, τὰ πατρικὰ ὀριστικῶς λιπούσα δώματα. Γοργῶς ἀφίπταται τὸ ἀφρόπληκτον ἀκάτιον, ταχὺ διολισθαίνει εἰς τὸν γλαυκὸν Ἀδριαν. Ὁ ναύαρχος, ὁ Μαῦρος στρατηλάτης ἐδάμασε τὴν κόρην, αὐτὸς τὸ πρῶτον δαμασθεῖς. Ἀτρόμητος εἶχε προσβλέψει εἰς τοὺς φόνους καὶ τὸ αἶμα τῶν μαχῶν, ἀγέρωχος, προκλητικῶς, ἀπίθητος εἶχε κρατήσει τὸ πηδάλιον εἰς τοῦ πλάγους τὸν ἀνεμοστρόβιλον. Γαληνιαία εἶναι ἤδη ἡ θάλασσα· κραυγὴ πολέμου οὐδαμῶς ἀκούεται, ἀλλ' ὁ Ὁθέλλος τρέμει! . . . Ἐντὸς αὐτοῦ τὴν θύελλαν, τὰς ἀγωνίας τῶν μαχῶν, τοὺς στεναγμούς, τὰ τραύματα διήγειρεν ὁ Ἐρως. Θεὲ ὑπέρατε καὶ ἐπίβουλε! Εἰς τὰ γλυκύπικρα δεινὰ τῶν ἐρωμένων ἐντροφᾶς. Οὐδεὶς ποτέ σε ἐκαμψε· τὰ πάντα σὺ ὑπέταξας. Τοὺς πόνους τῆς καρδίας ἀγνίσεις, ὁ Ἐρως σὺ οὐδέποτε ἐρασθεῖς. Συνώνυμον τὸ ὄνομα πρὸς τὴν „καρδίαν“ ἔχεις, κ' ἐν τούτοις εἶσαι ἀκαρδος.

Τῆς θυγατρὸς τὸ μέτωπον νὰ ἀσπασθῆ, κατὰ τὸ εἰωθός, ἐξήτησε, πρὶν ἢ κατακλιθῆ, τῆς Δεσδεμόνας ὁ πατήρ. Τῆς κόρης του ἡ γέννησις, τῆς συζύγου του τὸν θάνατον ἐπέφερε, κ' ἐνῶ τὸ λίκνον ἠνοιγε τὴν Δεσδεμόναν βρέφος νὰ δεχθῆ, ὁ τάφος τῆς μητρός της ἦνοιγε! Πατήρ καὶ μήτηρ ἐν ταυτῷ ὑπῆρξε τότε ὁ γεννήτωρ δι' αὐτήν. Ἐντὸς τοῦ πλοῦτου τὴν ἀνέθρεψε. Πορφύραν χρυσοῦφαντον ἐνέδυσσε τὸ σῶμά της, μετὰ τὴν στοργὴν του τὴν παράφορον καὶ τὴν τυφλὴν ἐκάλυψε τὴν κόρην τοῦ ὁ γέροντος γεροισιαστής, τῆς ἀγερώχου Ἐνετίας πολιτῆς, μεγιστάν, καὶ εὐγενῆς. Νὰ τὴν λατρεύῃ, νὰ τρέμῃ δι' αὐτήν, ἰδοὺ τοῦ βίου του ὁ μόνος, ὁ ὑπέρατος σκοπός. Τοῦ Δόγη τὴν ὀργὴν, τῶν „στεναγμῶν τὴν γέφυραν“, τῶν „λέκα τὴν κατασκοπίαν καὶ ἐπιβουλήν, τοὺς „μπαρβους“, τὸν δολοφόνον χάλυβα, τὸ σκοτεινὰ ὑπόγειον τῆς φυλακῆς, τὸ κῆμα τοῦ Ἀδρία οὐδὲν ἔλογίζετο πρὸ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ μειδιάματος τῆς κόρης του. Ἡ Δεσδεμόνα οὐρανὸς καὶ κόσμος ἦτο διὰ τὸν πατέρα της! Εἰσέρχεται ὁ γέροντος, ἀλλ' ἔρημον τῆς κόρης τὸν κοιτῶνα θεωρεῖ. Ἐκπλήξως κραυγὴν ἀφίνοισι τὰ χεῖλη του. Δρομαῖοι ἄγγελοι διπλοῖ, τὰς πύλας τοῦ μεγάρου του ἐν βίᾳ τότε κρούουσι. — „Ἡ κόρη σου τὸν Μαῦρον ἠκολούθησε μακρὰν τοῦ οἴκου“ φωνεῖ ὁ εἰς. — „Νὰ φθάσῃ παραχρῆμα εἰς τοῦ Δόγη τὸ ἀνάκτορον“ ὁ ἕτερος φωνάζει. „Συνῆλθε τὸ Συμβούλιον· αὐθέντα σπεῦσε! Συμφέροντα σπουδαῖα τοῦ Κράτους κινδυνεύουσι“ φωνεῖ καὶ πάλιν τοῦ Συμβουλίου ὁ ἀπόστολος. Τὴν κεφαλὴν του πλήσσει ὁ πατήρ. Εἰς κόρακκας, καὶ πέραν ἐτι, ἐξαποστέλλει καὶ Δόγη καὶ Συμβούλιον! Μὲ βῆμα νεανίσκου κατέρχεται τὰς κλίμακας ὁ γέροντος οὐδὲν ὀδυρόμενος. Τὸ τέκνον, τὴν Δεσδεμόναν του φωνάζει ἀπελπῆς. „Τὸν Σατανᾶν ἐκείνον, τὸν Μαῦρον θέλω νὰ ἰδῶ“ κραυγάζει ὁ πατήρ. „Ἄλλ' εἰς τοῦ Δόγη ἤδη πρὸ μικροῦ ἐκλήθη ὁ Ὁθέλλος“ προσθέτει τοῦ Συμβουλίου ὁ κλητήρ. „Εἶναι ἐκεῖ, αὐθέντα, κατεπειγόντως προσκληθεῖς, τῆς εὐτυχούς τοῦ μελίτος Σελήνης τὴν ἐπιζήλον καὶ ὠραίαν ἀπαρχὴν προῖμως ἀποκόψας καὶ ἀναβαλὼν πρὸς ἀκρὰν του καὶ εὐλογον ὀργὴν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον τοῦ Δόγη καὶ τοῦ Συμβουλίου πρόσκλησιν. Τὸν Μαῦρον, τὸν μελλοντα

γαμβρόν σου, καὶ ἴσως ἤδη, ἐὰν θέλῃς νὰ ἰδῆς εἰς τοῦ Δόγη τὸ ἀνάκτορον, αὐθέντα, σπεῦσον ἐν σπουδῇ.“

Β.

Πολύφοτοι λαμπτήρες φωτίζουν τὴν σιυθροπὴν καὶ μυστικὴν τοῦ Συμβουλίου αἴθουσαν. Ὁ λευκοπώγων Δόγης, τὰ σύμβολα τοῦ ἀξιώματός του φέρων, εἰς θρόνον κἀθηται ὑψηλόν. Πέριξ αὐτοῦ τῆς Ἐνετίας οἱ συγλητικοὶ σιγῶσι με κεκλιμένην κεφαλὴν. Ἐνώπιον τοῦ Δόγη ὁ Μαῦρος ἵσταται σιωπηλός. Ν' ἀναχωρήσῃ πρέπει παρευθός. Τῆς Ἐνετίας τὰ συμφέροντα σπουδαῖον διατρέχουν κίνδυνον. Τὴν διαταγὴν ἐξέδωκεν ὁ Δόγης. Εἰς δύο λέξεις περιέχεται: Ν' ἀναχωρήσῃ παρευθός. Πλειότερον τοῦ Δόγη ν' ἀναχωρήσῃ ὁ Ὁθέλλος ἴθιεν. . . . Ἄλλ' ὄχι καὶ τῆς πόλεως μακρὰν τῆς Δεσδεμόνας! . . . Φρενήρης εἰσελαίνει εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Δεσδεμόνας ὁ πατήρ. Τὴν θέσιν τοῦ συγλητικοῦ, παρὰ τὸν Δόγη, ἀρνείται ὁ γέροντος νὰ δεχθῆ, καὶ ὡς κοινὸς ἀσθὴς αὐτὸς ὁ μέγας Γεροισιαστής, ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου ὀρθῶς ἱστάμενος ζητεῖ δικαιοσύνην, τὴν κόρην του ζητῶν. „Κακοῦργε!“ λέγει αἰφνης, προσβλέπων τὸν Ὁθέλλον, καὶ ἐπιλήσιμον ἑαυτοῦ ὄρμα νὰ τὸν κτυπήσῃ. Τοῦ Δόγη ἡ φωνὴ αὐτοστιγμὴν τιν τάζει ἐπανάφερε. Ἐκπληγμένος ἀτενίζει πρὸς τὸν γέροντα, καὶ διὰ τοῦ βλέμματός του πυνθάνεται μήπως αἱ φρένες ἐπαθον τοῦ ἀτυχοῦς. Ἀγέρωχος, δριμύ προβάλλει τότε κατηγορητήριον κατὰ τοῦ Μαῦρου ὁ πατήρ. Αἰσχρὸν ἀπαγωγέα καλεῖ τὸν στρατηγόν· ζητεῖ δικαιοσύνην καὶ ἐκδίκησιν, ἐκλιπαρεῖ, γονυπετεῖ, καὶ κλαίει!!! Ἡ ἀκαρδος, ἡ φοβερά Συνέλευσις συνεκινήθη πρὸς στιγμὴν. Τὸ φίλτρον τὸ τραυματισθὲν τοιαύτην ἠσκήσεν ἐπιρροήν, ὥστε σιγῶσι τῆς Ἐνετίας τὰ συμφέροντα, ὁ ὑπερφιάλος τῆς πόλεως ἐγωισμὸς σιγᾶ, καὶ τοῦ πατρὸς τὸ φίλτρον, ἡ στοργὴ δεσπόζει, ἐπιβάλλεται ἐκεῖ. . . . — „Καὶ τί ἀπολογεῖσαι, Μαῦρε;“ φωνεῖ ὁ Δόγης πρὸς τὸν στρατηγόν! — „Ἐγὼ νὰ ἀπολογηθῶ“ κραυγάζει ὁ Ὁθέλλος! Μήπως ἀρνοῦμαι τῆς Δεσδεμόνας τὴν φυγὴν; Τὴν ἔλαβον, πλὴν συζυγόν μου τὴν κατέστησα. Ὡς συζυγόν μου τὴν τιμῶ, καὶ τὴν λατρεύω ὡς θεοτῆτα! Δὲν τὴν ἀπήγαγον! Ἐκοῦσα με ἠκολούθησε. Τὸ χεῖλός μου δὲν ψεύδεται! Ἐὰν ὁ γαληνότατος ἐγκρίνει Δουξ καὶ τὸ Συμβούλιον, ἡ Δεσδεμόνα ἀς κληθῆ ἔδω, καὶ παρευθός. Ἐκείνη ἀς λαλήσῃ ἀντ' ἐμοῦ. Τὴν καταδίκην ἢ τὴν ἀθώωσιν, καὶ μετ' αὐτῆς τὴν εὐτυχιάν μου, ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς Δεσδεμόνας ἀποδέχομαι.

Γ.

Προσέρχεται μετὰ μικρὸν ἡ Δεσδεμόνα. Πρὸς τὸν πατέρα βλέπει ἐμφοβὸς καὶ σπεύδει νὰ γονυπετήσῃ πρὸ αὐτοῦ. Τὸ πρόσωπον τὸ ἐξαγριωθὲν τοῦ γέροντος παγώνει τὴν παρθένον. Εἰς τὴν σφοδρὰν τῆς κεφαλῆς τῆς κίνησιν χρυσᾶ τῆς κεφαλῆς της τῆς ξανθῆς τὰ κῆματα κυλίου εἰς τοὺς ὤμους της. Οἱ ὑπόχρυστοι σαλεύουσι δακτύλιοι, μετὰ καλμῶν διολισθαίνοντες εἰς τὸν ἀφρώδη καὶ ἀβρὸν παρθενικόν της κόλπον. Ἐγγὺς αὐτῆς ὁ μαῦρος φαίνεται Ὁθέλλος. Ἡ κρινοδάκτυλος Ἥως ἔδω, τὸ σκότος καὶ ὁ Τάρταρος ἐκεῖ. Ἠπίως τὴν Δεσδεμόναν ἐρωτᾷ ὁ Δόγης. Τὴν ἀλοουργίδα τῶν χειλέων της ἀνοίγει τότε, καὶ πρὸς τὸν αὐστηρὸν πατέρα της τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς της στρέφουσα, „ἢ εὐχὴ καὶ ἡ συγγνώμη σου τὴν πλήρη εὐτυχιάν μου καλώουσι“ λέγει ἡ Δεσδεμόνα. „Τὴν χάριν τὴν διπλὴν γονυπε-

της, ὦ πάτερ μου, ἐπικαλοῦμαι παρὰ σοῦ. Τὸν ἀγαπῶ! Ἰδοὺ ἡ μόνη δικαιολογία μου! Μ' ἐγέννησας, μ' ἀνέθρεψας, καὶ τὴν ζωὴν παράδεισον νὰ καταστήσῃς προσεπάθησας, ὦ πάτερ μου, κ' ἠσχίθης. Τὴν εὐτυχιάν σου αὐτὴν, πρὸς τὴν δυσπίστως ἐντένισα, ἀπροσδοκῆτως φέρεῖ ἡ Μοῖρα πρὸ ἐμοῦ. Ἡ γενναιοφύχια σου τὴν τόλμην τὴν νεανικὴν ἀς ὑπερβάλλῃ, πάτερ! Συγχώρησόν με· τὴν κόρην σου εὐλόγησον καὶ τὸν Ὁθέλλον. Ἐκοῦσα ἐγκατέλειψα τὴν πατρικὴν μου στέγην. Νομίζεις ὅτι δὲν ἐπλήρη ἡ καρδία μου; Καθημαγμένη ὄμως, νεκρὰ θὰ ἔμενε, ἐὰν τοῦ Ὁθέλλου μου μακρὰν ἐπέπρωτο νὰ ζῶ. Τὸν σύζυγόν μου ἠκολούθησα μετὰ τὴν ἐλπίδα πάντοτε νὰ κάμψω τὸν πατέρα. Ἰδοὺ γονυπετῆς παρακαλῶ· συγχώρησον τὸ τέκνον σου. Εὐτυχῆ ἐὰν ἠσχίθης καὶ ἐπόθησας ἐμέ, κατὰστησόν με εὐτυχῆ τὴν χάριν, τὴν συγχώρησιν παρέχων μοι. Ἀπὸ τῆς πλήρους εὐτυχίας μου, ἐλλείπει μόνη ἡ συγγνώμη σου. Αὐτῆς ἡ ἔλλειψις εἶναι ἀρκετὴ τὸν βίον, τὴν γαλήνην μου νὰ φαρμακεύσῃ ἐντελῶς. Μὴ μοι τὴν ἀρνηθῆς! Εὐδαίμονα νὰ μ' ἴδῃς δὲν ἦτο τ' ὄνειρόν σου; Εἰπέ ὅτι με συγχωρεῖς, καὶ τ' ὄνειρόν σου τὸ γλυκὺ δὲν εἶναι πλέον ὄνειρον. . . .

Εἰς τὴν στοργὴν ἐκλείσθη ἐντελῶς τὸ χεῖλος καὶ ἡ καρδία τοῦ πατρὸς. Κεραυνοβόλος ἐθεώρησε τὴν κόρην του, μανιωδῶς ἐστράφη πρὸς τὸν μαῦρον. — „Μαῦρε!“ κραυγάζει. „Τοῦ τέκνου, τῆς ἀγάπης μου ληστὰ ἐπίβουλε, εἰς τάφον ζῶντα μ' ἔρριψας, πατέρα ἀπαῖδα κατέστησας ἐμέ, διότι δὲν ἔχω πλέον τέκνον! Ἄφρων! Ἡ τρομερὰ θυσία της δὲν σε ἐφόβισε λούπτον; Τὸ βῆμά της τὸ τολμηρὸν τοὺς ὀφθαλμούς σου δὲν διηνοίξε; Εἰπέ μοι, Μαῦρε, καὶ ποῖαν πίστιν τολμᾶς νὰ ἔχῃς πλέον εἰς τὴν γυναῖκα, ἥτις ἀπρηνήθη τὸν πατέρα της, τὰς ἀναμνήσεις της ἐλάκτισε τὰς παιδικὰς, τοῦ οἴκου της τὸ ἄσυλον, τῆς κοινωνίας τῆς ὑπόληψιν; Τὴν στέγην ἐγκατέλειπεν ὅφ' ἦν ἀπέθανεν ἡ μήτηρ της, ὅπου παιδίον ἐπαίξε μικρὸν, καὶ ἐνθα ἐκάστη αἴθουσα καὶ ἀνάμνησιν τερπνὴν ἀθῶων χρόνων καὶ χαρᾶς τῆ ἀνεκάλει πάντοτε! Ἄφου ἐμέ, τὸν γέροντα πατέρα της ἐμέ, ὅστις παρὰ τὸ λίκνον της ἠγγύρησα, καὶ αὐπνος ἐκ φόβου μὴ ὁ κώνωψ ταραξῆ τοῦ ὕπνου της τὰ ὄνειρα, ὄρας μακρὰς διέμεινα πλησίον της, ἀφου ἐμὲ ἀκαρδῶς ἐγκατέλιπε, θὰ ἀγαπήσῃ σε, εἰς σε θὰ ἀφοσιωθῆ, τὴν τύχην της καὶ τὴν ζωὴν, πρὸς τὴν ζωὴν σου καὶ τὴν τύχην σου ἄλτως νὰ συνδέσῃ δύναται; Καὶ πίστιν, καὶ πεποιθήσιν ὅποιαν νὰ ἐμπνεύσῃ εἶναι ἰκανὴ ἢ ἀπαρητήρια τοῦ οἴκου της, τῆς πατρικῆς φιλοσοργίας ὁ φονεύς; Ἄφου εἰς τὴν καρδίαν της τὸ φίλτρον καὶ τοῦ τέκνου ἢ στοργῆ ἀπέθανε, ἐλπίζεις, Μαῦρε, τῆς συζύγου νὰ βλαστήσῃ ἢ ἀφοσιώσῃ; Ὡ! ἐὰν εἶχον κεραυνούς! Φρικώδη ὄμως ἀστραπὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς σου ρίπτω. Σε καταρῶμαι Μαῦρε! Εἶπε τὸ ὄνομά σου συνώνυμον τοῦ ζηλοτύπου ν' ἀποβῆ, καὶ φοβικῆς σύμβολον ἀπαίσιον! Τὸν τρομερώτερον τῶν κεραυνῶν κατὰ τῆς κεφαλῆς σου ἤδη ἐξήκοντιςα. Ὑπὸ τὰ δῆγματα τὰ ἀπηνῆ καὶ ἀκούραστα τοῦ ζηλοτύπου πάθους σου σε καταρῶμαι νὰ σπαίρῃς πάντοτε. Αὐσῶν, ἀλγῶν ἀπὸ τοῦ πόνου σου τοῦ ἡθικῶ, καὶ τῆς φρικώδους νόσου τῆς ψυχῆς, ματαιῶς νὰ θρηνηθῆς καὶ νὰ ζητῆς ἀνάπαυσιν. Ὁ ὕπνος νὰ σε φεύγῃ. Τὴν συζυγόν σου ἀπίστον νὰ θεωρῆς, τὸ πᾶν νὰ ὑποπτεύσῃς, καὶ τὴν σικάν αὐτὴν! Εἰς τὴν διαβολὴν ν' ἀνοίξῃ ἡ καρδία σου. Εἰς σκορπιὸν κακοῦργον, ἀλιτήριον νὰ δώσῃς τὴν φιλίαν σου, καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης σου τῆς

ἀνοήτου καὶ μαρᾶς ἐλεινὸν νὰ πέσῃς θῦμα. Ἀκαίρως πλέον καὶ ἀνωφελῶς τοὺς ὀφθαλμούς σου νὰ διανοίξῃς τοὺς τυφλοῦς, καὶ ἡ ἀνάβλεψις αὐτῆς πηγῆς ὀδύνης, συμφορᾶς, καὶ θρήνων ν' ἀποβῆ. Ματαιῶς νὰ μετανοῆς. Νὰ τρέμῃς, νὰ φοβῆσαι, νὰ σπαράττεσαι, ὅξεις τοὺς ἀφορήτους πόνους νὰ κισθάνεσαι, ἀλλ' ἄλογοι οἱ φόβοι σου νὰ ἦνε! Τὸ ἐγχειρίδιον νὰ δράξῃς ὡς ὁ ναυαγὸς σάνδιαν εἰς τὸ ἀφρισμένον πέλαγος. Αὐτόχειρ ν' ἀποθάνῃς, καὶ θνήσκων νὰ ἀγωνιάς, συγγνώμης νὰ μὴ τύχῃς, νὰ βλασφημῆς ἀγρίως. Παρηγορία σου, ἐλπίς ἢ αὐτοχειρία νὰ γενῆ. Ποδῶν μικρὸν νὰ ἠσυχάσῃς, τὴν ἐφήμερον γαλήνην, τὴν ἰσχυρίαν τῆς στιγμῆς διὰ κολάσεως μακρὰς νὰ ἀνταλλάξῃς θνήσκων, καὶ αἰωνίας ὀδύνης καὶ πονηθῆς!

Ὁ ἀτρόμητος Ὁθέλλος ἐφρικίασε. Ἐμφόβως ὁ Δόγης ἀνεπήδησε, καὶ τρόμος ἀπροκάλυπτος κατέσχε τὸ Συμβούλιον. Ν' ἀρθρώσῃ λέξιν ἀσθενῆ ἢ Δεσδεμόνα ἀπετόλμησε. Μαινόμενος ἐκ τῆς ὀργῆς ἐστράφη ὁ πατήρ της τοξεύων βλέμμα τραυματισθέντος πάθους πατρικοῦ, στοργῆς σβεσθείσης ἤδη. — „Τολμᾶς εἰσεῖ νὰ λαλήσῃς, ἀθλία!“ ἀνεφώνησε. „Σοῦ ἀρνοῦμαι τὴν συγγνώμην μου, καὶ ὡς εὐχὴν καὶ προῖκα σοὶ δίδω τὴν κατάραν μου. Νυχθημερὸν νὰ σε διώκῃ τοῦ δυστυχοῦς πατρὸς σου ἡ ἀλγεῖν ἄνάμνησις, καὶ ὅταν ἀποθάνω, τὸ ὄργιλον φάντασμα μου με μάλιστα καὶ δάδας καιόμενας νὰ σε κυνηγᾷ. Ἡ κλίνη σου ἴ μαλακὴ, νὰ καταστῇ ὁ φρικαλέος τάφος σου, καὶ τὸ ἀβρὸν προσκέφαλον, ἐφ' οὗ ἡ κεφαλὴ σου θ' ἀναπαύηται, τοῦ μαρτυρίου τοῦ θανάτου σου τὸ ὄργανον! Ὁ ὕπνος σου ἀγῶνος ἐφιάλτης· θανάτου ρόγγος ἢ πνοή σου, ἢ ἐγερσις σου βάσανος, καὶ δαίμων τῆς Κολάσεως, καὶ τιμωρὸς σου δαίμων νὰ καταστῇ ὁ Σατανᾶς αὐτός, ὁ Μαῦρος ὁ ν' ἀγάπησας. Ἰδέ πῶς τρέμω! Τοῦ γέροντος πατρὸς σου ἰδέ τὴν κόμην τὴν λευκὴν, τὸν πώγωνά σου τὸν πολὺν προρρίζως σαλευόμενον ἐκ τῆς ἀπέλτιδος ὀργῆς. Σὺ εἶσαι ἡ αἰτία! Βρέφος σε ἐθλίψα εἰς τὰς ἀγκάλας μου· παιδίον σε ἐστήριξα περιπατοῦν, καὶ κόρην, εὐδαίμων καὶ ὑπερήφανος, σε ἐβλεπον πλησίον μου. Τὰ τέκνα σου νὰ εὐλογῆσω ἴλιπον, καὶ τὰς μικρὰς τῶν κεφαλᾶς φιλῶν, τὰς χεῖράς τῶν θερμαίνων εἰς τοὺς κόλπους μου, εἰς τὴν ἀγκάλην μου παράφορος θλίβων αὐτὰς σε νὰ ἐνθυμοῦμαι ὅποτε ἦσο νήπιον! Οἴμοι! Τὰ ὄνειρά μου συνετρίβησαν, καὶ ὄρφανὸς ἀπέμεινα ὁ δυστυχῆς! Ἐὰν σε ἐθαπτα εὐλογητὴ καὶ ποθητὴ θὰ μοι ἦτο ἡ ἀνάμνησις. Φιλοσοργίας δάκρυον θερμὸν θὰ ἔχεον ἐπὶ τοῦ τάφου σου, τὸ ὄνομά σου τὸ ἀγαπητὸν τὰ χεῖλη μου θὰ ἐφέλλιζον τὰ τρέμοντα. Ἄλλ' ἤδη φρικῶς εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ τέκνου μου· ἡ μνήμη σου τὴν ἀγανάκτησιν, τοῦ πατρὸς σου τὸ ἀνάθεμα κινεῖ, καὶ ἐὰν δακρύω, τὸ δάκρυόν μου κατάρσας εἶναι καὶ ἀπογνώσεως πικρὰ σταγόν! Εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν μνήμην σου ὀλοτελῶς ἐκλείσθη ἡ καρδία μου, εἰς τὴν ὀργὴν ἀνοίξασα. Τῶν ἀπαυσίων γάμων σου εὐχὴν σοὶ δίδω νὰ γεύσῃς νυχθημερον ὄσσην πικρίαν με ἐπότιςες. Τὴν ὄραν τοῦ θανάτου σου νὰ ἀνάμνησθῆς ὅτι τοῦ ὄρφανοῦ, τοῦ γέροντος πατρὸς σου ἀφόρητον κατέστησας τὸν ἐσχατον τὸν βίον. Τὸ σέβας, τὴν ὑπόληψιν, τὴν ἀγάπην ν' ἀπαλώσῃς τοῦ συζύγου σου. Ἐπιόρκων νὰ σε φρονῆ, καὶ σιελον περιφρονήσεως νὰ ρίψῃ κατὰ τοῦ προσώπου σου. Μετὰ τὴν ἀπώγων εἰς τὴν ψυχὴν, μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ ἀναδέματος τοῦ πατρικοῦ νὰ παραδώσῃς, ἀθλία, τὴν πνοήν. Καὶ ἤδη εἰς τὸν ἔρημον θ' ἀπέλιθω οἶκόν μου. Τῆς κόρης μου ἡ

Η ΔΕΣΔΕΜΟΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ΤΗΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΘΕΝΟΠΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.

Karl von Koenig.

χείρ, τὰ βλέφαρά μου νὰ κλείσῃ δὲν ἐπέπρωτο! Σὲ εὐλόγω Θεέ, ἐν Οὐρανοῖς. Σὲ καταράμαι τέκνον ἐν τῇ γῆ.

Ἡ φρίκη τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν ἐπάγωσε! Προφητικὰ ἐγένοντο τὰ χεῖλη τοῦ πατρὸς τῆς Δεσδεμόνας. Ἡ φοβερὰ

κατὰ του λοιπόν, τοιαύτην ἀπαισίαν ἔσχε ἐφαρμογὴν καὶ ἐκβασιν;

* Ἐλύθη τὸ Συμβούλιον. Σκότος βαθὺ ἐκάλυψε τὴν αἴθουσαν. Καὶ πένθος, προάγγελον τῆς λύσεως τῆς τραγικῆς, τῶν νεονύμφων τὴν δολοφόνον κλητὴν κατεσκίασε! — [Ἐξ Ἀθηνῶν.]

Ἡ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ Ὁ ΕΜΠΟΡΟΣ.

Ὅσακις μελετοῦμεν τὴν ἱστορίαν τῆς καλλιτεχνίας, τὴν περισσοτέραν ἡμῶν προσοχὴν καταβάλλομεν πῶς νὰ μάθωμεν τίνες καὶ πόσοι ἦσαν οἱ διακριθέντες τεχνῖται κατὰ τινὰ οἰανδήποτε περίοδον χρόνου, ὧν τὰ ἔργα θαυμάζομεν καὶ τὰς βιωτικὰς περιπετείας ἀναδιψῶμεν, μὴ ἀναλογιζόμενοι ὅτι τοιοῦτοτρόπως τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης μεταμορφώνομεν εἰς ἱστορίαν τῶν καλλιτεχνῶν. Διότι οὐδέποτε σχεδὸν λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὰς καλλιτεχνικὰς ἡμῶν μελέτας παραβλέπομεν σπουδαῖον παράγοντα, ὁ ὁποῖος δὲν ἔμεινε ἀδρανὴς κατὰ τὴν παραγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς τέχνης, ἤτοι τοὺς ἐντολεῖς αὐτῶν, τοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ ἐκείνους, τῇ ἐντολῇ τῶν ὁποίων παρήχθησαν ὅσα παρήχθησαν ἐν τῇ τέχνῃ. Ἄλλοτε δὲν ἐπεκράτει τόσον, ὅσον τὴν σήμερον, παρὰ τοῖς καλλιτέχναις ἡ συνήθεια νὰ δημιουργῶσιν ἔργα ἀνευ ὀρισμένου σκοποῦ, ἀνευ παραγγελίας δηλαδὴ. Τὴν σήμερον ὅμως σχεδὸν οἱ ἀρχιτέκτονες κατορθώνουσι νὰ χαλιναγωγῶσι τὴν ὄρμην τῆς φαντασίας των, καὶ οἱ γλύπται σπανίως πλάττουσι καὶ ζῶουσιν ἔργα ἀνευ εἰδικῆς παραγγελίας, ἐν ᾧ ὅλως τὸ ἐναντίον συμβαίνει εἰς τοὺς ἀτιθάσσους ζωγράφους, ὧν οἱ συνάδελφοι κατὰ τοὺς προηγηθέντας αἰῶνας ἐσυνείδητον νὰ περιμένωσι τὰς παραγγελίας τῶν προστατῶν των καὶ νὰ δημιουργῶσιν ὅ,τι οὗτοι ἐπεθύμουν, ἐν ἐκκλησίαις καὶ ἀνακτόροις.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν καμμία ἀμφιβολία, ὅτι αἱ ἰδέαι καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἐντολεῶν, καὶ ἐπομένως τοῦ φιλοτέχνου δημοσίου, ἐπιδρῶσιν οὐσιωδῶς ἐπὶ τῆς δημιουργικῆς φορᾶς τῶν καλλιτεχνῶν, καὶ ὅτι ἄλλοτε ἐπέδρασαν περισσότερο, παρ' ὅσον τὴν σήμερον. Ὅστις ὅμως θᾶ ἐνόμιζεν ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐδεσμεύετο ἡ σφριγῶσα τοῦ τεχνίτου φαντασία, αὐτὸς ἀνάμφιδῶς ἀπατάται, διότι ἐκπαλαί τί ἄλλο ἐπραξάν οἱ καλλιτέχνη παρὰ, δυνάμει τῆς θείας αὐτῶν φαντασίας, νὰ δώσωσι ζωὴν καὶ ἐκφρασὴν εἰς τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθητά τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἔθνους των, νὰ παραστήσωσιν ὑπὸ λαμπρὰν καὶ ἁρμονικὴν μορφήν πᾶν ὅ,τι ἐνεκρύπτετο συμπεφυμένον καὶ ἄκοσμον εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ συγχρόνου πλήθους! Ὡστε βλέπομεν ὅτι δὲν εἶνε ἀνάξιον κόπου τὴν ἱστορίαν τὴν καλλιτεχνίας νὰ μελετήσωμεν καὶ ὑπὸ τὴν ὄψιν ταύτην καὶ νὰ υπαγάγωμεν εἰς σύντομον ἐξέτασιν τοὺς ἐντολεῖς τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων.

Ἀναδιψῶντες τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τῶν παλαιότατων χρόνων, βλέπομεν πανταχοῦ ὅτι τρεῖς κυρίως ὑπῆρχον ἀνθρώπων τάξεις ἢ κατηγορίαι, αἵτινες ὑπεστήριζον τὴν τέχνην καὶ εἶχον ἀνάγκην αὐτῆς: οἱ ἱερεῖς, οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἔμποροι. Ὑπὸ τοὺς τελευταίους τούτους ἐνοοῦμεν τὴν μεσαίαν καὶ πολυπληθεστέραν τῶν πολιτῶν τάξιν, ἢ ὅποια ἐνεκα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν βᾶσιν πάσης πολιτείας, δίδει

ὄψην εἰς πᾶσαν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὰς ἀρχικὰς τάσεις τῆς πρὸς πλουτισμὸν καὶ εὐμάρειαν κατορθώνει νὰ ἐξευγενίσῃ διὰ τῆς συγχρόνου παραγωγῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς ἀνθρωπότητος ἡ μέση αὕτη τάξις ἀντιπροσωπεύει τὸ προχωροῦν καὶ κινούμενον, τὸ αἰετοετὸ ξένα ἐπιζητοῦν καὶ καινῶν ὀρεγόμενον στοιχεῖον, ἐν ᾧ αἱ ἕτεραι δύο τάξεις διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τῆς στασιμότητος καὶ ἐμμονῆς εἰς τὰ παλαιὰ, συχναὶς δὲ καὶ διὰ τῆς ἀντιδράσεως των κατὰ πάσης προοδευτικῆς φορᾶς.

Τῶν τριῶν τούτων τάξεων τὰς ἐνεργείας δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν καὶ εἰς αὐτοὺς ἐπι τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου ὡς τύπους διακρίνομεν τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσσυρίας καὶ Βαβυλωνίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τέλος τῆς Φοινίκης. Τὰ ὑπερμεγέθη καὶ ὑποκίλων ψηφιδωτῶν κεκοσμημένα παλάτια τῶν Ἀσσυρίων εἶνε οἰονεῖ ἐκφρασίς τῆς φιλοπολέμου καὶ δεσποτικῆς δυνάμεως. Τὰ πάντα ἐν αὐτοῖς βλέπομεν ἀναφερόμενα πρὸς τὸν ἡγεμόνα, οἷον πολυτελεῖς θαλάμους πρὸς δεξιῶν καὶ ὑποδοχὴν τῶν πρεσβειῶν, λαμπροστολιστοὺς γυναικωνίτας, ἐκτεταμένους ἀποθήκας καὶ σταύλους ἵππων καὶ κτηνῶν καὶ ἐν γένει παντοειδῆ δώματα καὶ κτίρια ἀπαραίτητα εἰς τὴν θεραπείαν πολυδαπάνου καὶ μεγαλοπροποῦς ἀσιατικῆς αὐλῆς. Καὶ ἐν τοῖς ἀναγλύφοις, τοῖς ἐπικοσμοῦσι τοὺς μακροὺς καὶ ἀτελετεῖτους τοίχους, οὐδὲν ἄλλο βλέπομεν παρὰ τὸν βασιλέα, ἐδῶ μὲν εὐχαλούμενον, ἢ θύοντα εἰς τοὺς θεοὺς, ἐκεῖ δὲ θηρούοντα λέοντα, ἢ λεοπάρδαλιν, ἢ ἀντιλόπην, ἀλλαχοῦ ἐκστρατεύοντα, διερχόμενον γεφύρας, πολιορκοῦντα καὶ κυριεύοντα τειχίσματα τῶν πολεμίων καὶ τέλος βλέπομεν αὐτὸν ἔχοντα πρὸ τῶν ποδῶν του τὰς κεφαλὰς ἐκατοντάδων ἢ καὶ χιλιάδων αἰχμαλώτων. Σπανίως ἀναφαίνεται πού τὸ θρησκευτικὸν στοιχεῖον. Ὁ δεσποτισμὸς τῷ ἔδωκε θέσιν μόνον πρὸ τῶν πυλῶν τῶν παλατιῶν, ὅπου παρίσταται τοῦτο συμβολικῶς ἐν μορφῇ τερατωδῶν ταύρων ἢ λεόντων, φερόντων πτέρυγας καὶ στέμμα ἐπὶ τῆς ἀνθρωπομόρφου τῶν κεφαλῆς.

Τοιαύτη εἶνε ἡ τέχνη τῆς φιλοπολέμου καὶ δεσποτικῆς Ἀνατολῆς.

Ὅλως διάφορον ὅμως χαρακτῆρα φέρει ἡ αἰγυπτιακὴ τέχνη, ἢ ἐκπροσωποῦσα τὸν ἱεραρχικὸν δεσποτισμὸν. Πάντα σχεδὸν τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιοτάτης δυναστείας, ἧς τὸ τέλος ἀναφέρεται περὶ τὸ 2000 π. Χ., παριστῶσι τάφους, νεκρικὰς πομπὰς καὶ θυσίας. Τὰ ἀπέραντα ἐκεῖνα παρὰ τὴν Μέμφιν νεκροταφεῖα, ἐφ' ὧν κεῖνται καὶ αἱ γιγαντώδεις πυραμίδες, μαρτυροῦσι περὶ τοῦ βαθέως ἐρριζωμένου θρησκευτικοῦ αἰσθητάτος τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, οἱ ὁποῖοι τὸ ἐξέφραζον περιποιούμενοι καὶ τιμῶντες τοὺς νεκροὺς των. Καὶ αὐταὶ

δὲ αἱ εἰκόνες καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τάφων ἀνάγλυφα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀφιερωμένα εἰς τὴν λατρείαν καὶ ἐξύμνησιν τῶν θεῶν. Ὁ θρησκευτικὸς ὅμως οὗτος χαρακτῆρ φέρει συγχρόνως καὶ χροιάν πατριαρχικῆς γαλήνης, εἰδυλλιακῆς εἰρήνης, ἐξωραϊζούσης ὅλας αὐτὰς τὰς παραστάσεις τῆς αἰγυπτιακῆς ἀρχαιότητος, ἢ ὅποια δὲν εἶχεν εἰσέτι καταληφθῆ ὑπὸ ὀρέξεως πρὸς κατακτήσεις καὶ πολεμικὰς πράξεις.

Οἱ μετέπειτα γενόμενοι πόλεμοι κατὰ τῶν ἐκ τῆς ἀνω Αἰγύπτου ἐπιδραμόντων ἐχθρῶν καὶ ἡ ἀποδιώξις αὐτῶν ἐπέδρασαν φυσικῶς καὶ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ῥοπῆς τῆς τέχνης. Ἡ πολεμικὴ τῆς Αἰγύπτου δύναμις, συναισθανομένη τὴν ὀλονὲν αὔξουσαν ἀλκὴν τῆς, τρέπεται καὶ πρὸς τὰ ἔξω, οἱ Φαραῶ γίνονται κατακτηταὶ καὶ ἀρέσκονται τὰ πολεμικὰ των κατορθώματα ν' ἀπεικονίζωσιν ἐπὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν των ἀνακτόρων. Καὶ ἰδοὺ βλέπομεν π. χ. τὸν κατακτητὴν Ῥαμφῆν προσβάλλοντα ἐν σώματι ἐπὶ τοῦ κολοσσαίου ἄρματός του τοὺς πολεμίους καὶ τρέποντα αὐτοὺς εἰς φυγὴν, ἢ ἐπιβαίνοντα πλοίου, γιγαντιαίων ἐπίσης διαστάσεων, νὰ καταποντίζῃ ὀλοκλήρους στόλους τῶν ἐχθρῶν καὶ τέλος ὀλόκληρον πρὸ αὐτοῦ γονυπετοῦντα λαὸν νὰ συλλαμβάνῃ καὶ διὰ μίας ν' ἀποκόπητ ἀπανθρώπως τὰς εἰς τὴν ἄλυσιν προεδεδεμένας ἀπειραριθμούς κεφαλὰς. Πάλιν ὅμως οὐχὶ τὰ παλάτια καὶ τὰ οἰκήματα τοῦ ἀρχοντος, ἀλλ' οἱ ναοὶ καὶ οἱ τάφοι φέρουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων των τὰς εἰκόνας ταύτας. Ὅπως ἐν Ἀσσυρίᾳ οὐδένα ναόν, οὕτω καὶ ἐν Αἰγύπτῳ οὐδὲν βασιλικὸν παλάτιον εὐρίσκομεν, ὅπερ σημαίνει, ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ χώρᾳ ἡ ἱεραρχία κατάρθρωσε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κτίρια τῶν Φαραῶ ν' ἀποτυπώσῃ τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα, ὅσον καὶ ἐν εἰς τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ἀνάγλυφα ἐπεζήτησε νὰ ἐμπικρατῆσῃ ἢ φιλοδοξία τῶν ἡγεμόνων.

Εἰς τὰ δημιουργήματα λοιπὸν τῶν δύο τούτων ἀρχαιοτάτων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς διακρίνομεν τὸν τύπον τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς ἱεραρχίας, ἀλλ' ὑπάρχει ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τρίτος τις λαὸς, ἐστὶν αὐτοῦ ἔχων τὴν Φοινικὴν καὶ διαφέρων τῶν δύο ἀνωτέρω καθ' ὀλοκληρίαν. Κατὰ τὴν δευτέραν ἡδὴ πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδα τὸ σημιτικὸν τοῦτο ἔθνος εἶχεν ἐγκατασταθῆ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Συρίας καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δύο μεγάλας ἡπειρωτικὰς μοναρχίας, περικλειούσας αὐτὸ ἀπὸ νότου καὶ ἀνατολῶν, ἀνεπτύχθη κατὰ θάλασσαν καὶ ἀπέβη ἡ πρώτη ναυτικὴ δύναμις τῶν τότε χρόνων. Οὐχὶ ὄρμαι καὶ διαθέσεις κατακτητικαί, ἀλλὰ φιλοκέρδεια καὶ φιλοκτημοσύνη ὤθει τοὺς τολμηροὺς θαλασσοπόρους νὰ διασχίζωσιν διὰ τῶν ἐλαφρῶν σκαφῶν των τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, νὰ ἱδρῶσιν ἀποικίας ἐπὶ τῶν διαφόρων παραλίων, νὰ ὀρύσσωσι τὴν γῆν ζητοῦντες χαλκόν, κασσίτερον καὶ ἀργυρον, ν' ἀνευρίσκωσι τὴν πορφύραν καὶ νὰ ἐμπορεύωνται παντοιοτρόπως πρὸς τοὺς μακρυνοὺς λαοὺς. Καὶ αὐτὰς τοῦ „Ἡρακλέους τὰς στήλας“ εἶχον τολμήσει νὰ διέλθωσι καὶ μετὰ τὰ σαθρὰ των πλοίαρια εἶχον διαπλεύσει τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν φθάσαντες μέχρι τῶν βρεττανικῶν καὶ τῶν πρωσσικῶν παραλίων, ὁπόθεν ἐλάμβανον τὸν κασσίτερον καὶ τὸ ἤλεκτρον. Καθ' οὗς χρόνους δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη Ἀθῆναι, ἐπὶ δὲ τῶν λόφων, ἐφ' ὧν ἀργότερον ἀνηγέρθη ἡ κοσμοκράτειρα Ῥώμη, ἡμᾶγριοι ποιμένες ἐφύλαττον τὰς βοσκούσας αἰγὰς των, ἢ Τύρος καὶ ἡ Σιδὼν ἦσαν αἱ ἐπισιμότεραι μεγαλοπόλεις τοῦ τότε κόσμου καὶ ἐχρησίμευον ὡς κέντρα καὶ ἀποθήκαι τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου μεταξὺ τῆς τότε προηγμένης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος, Σικελίας, τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας,

τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς βορείου Ἀφρικῆς. Πρὸς τοὺς εἰσέτι ἡμιβαρβάρους προγόνους τοῦ Ἰκτινίου καὶ τοῦ Φειδίου, ἤρχοντο οἱ νοήμονες Φοίνικες καὶ ἔφερον τοὺς βαρυτίμους τάπητας καὶ τὰ λαμπρὰ πορφύρα ἱμάτια τῆς Βαβυλωνίας, τὰ ἐξ ἐλεφαντόδοντος καὶ ὕαλου λεπτοουργήματα, τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεῦα καὶ τὰ ὀρειχάλκινα ἀγγεῖα τῆς Αἰγύπτου.

Ὅσακις ὁ Ὅμηρος θέλει νὰ ἐπαινέσῃ σκευὸς τι, τεχνηέντως ἐπεξεργασμένον, λέγει ὅτι ἡ ὁ Ἡρακλῆος αὐτὸς τὸ κατασκεύασεν, ἢ προέρχεται ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τῶν ἀνδρῶν τῆς Σιδῶνος. Ἡ ἀδελφὴ τῆς πόλεως ταύτης, ἡ Τύρος, ταχέως εἶχεν ἀναπτυχθῆ καὶ καταστῆ ἡ Βενετία τῶν παναρχαίων χρόνων, ἐνεκα τῆς θέσεώς της οὐδεμίαν φοβουμένη ξενικὴν προσβολὴν καὶ διὰ τοῦ μεγάλου στόλου της διατηροῦσα πανταχοῦ περὶφανὲς τὸ ὄνομα καὶ τὸ γόητρον τῆς φοινικικῆς δυνάμεως. Περὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς πόλεως ταύτης, τὸ ὅποῖον ἐξηπλοῦτο καθ' ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἄκρων τῆς Ἀραβίας, τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ζωηροτάτην περιγραφὴν μᾶς δίδει ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐβδόμῳ κεφαλαίῳ. Οὕτως οἱ Φοίνικες πρῶτοι μετεφορέουσιν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν παραλίων τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτισμοῦ, μετέδωκαν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ τῶν Βαβυλωνίων καὶ ἔφερον εἰς αὐτοὺς ὄχι μόνον τὰ πολυτελεῖ τεχνουργήματα τῆς μεσογείου Ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ προϊόντα τῆς ἰδίας των βιομηχανίας, τῶν ὑφαντηρίων, τῶν μεταλλουργειῶν καὶ τῶν ὕλοποιείων των.

Ἐμπορικὸς μόνον λαὸς ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ταύτην ἀποστολήν, νὰ γονιμοποιήσῃ δηλαδὴ τὴν εἰσέτι ἐν πρωτογενεῖ καὶ ἀγόνῳ καταστάσει καθεῦδουσαν Ἑβρώπην διὰ τῶν προϊόντων τοῦ ἀνεπτυγμένου πολιτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ἀνεκτίμητοι εἶνε αἱ εἰς τὸν πολιτισμὸν ὑπηρεσίαι τῶν Φοινίκων. Ἀνευ τούτων δυσκόλως ἦθελε ποτε κινηθῆ ὁ ὅλος ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν τὸν καλλιτεχνικὸν τύπον του παρὰ τοῖς Φοίνιξιν, εὐρίσκομεν ὅτι οὗτος ἦν κοσμοπολιτικὸς. Ἡ τέχνη τῶν Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων ἦτον αὐστηρῶς ἐθνικὴ, ἢ δὲ τῶν Φοινίκων ἐκλεκτικὴ καὶ μᾶλλον διεθνῆς. Καὶ καὶ μὲν πᾶσαι αὐτῶν αἱ περιουσιμαὶ πόλεις καὶ τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἀπόρρητα τεῖχη ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, οὐδὲν, ὡς φαίνεται, ἐγκαταλιπόντα ἔχθος, ἐσχάτως ὅμως ἀνεκαλύφθησαν μικρότερα ἔργα φοινικικῆς τέχνης, ἐξ ὧν ἐπαρκῶς μανθάνομεν τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ ἀξιοσημειώτου τούτου λαοῦ. Πρὸ πάντων δὲ ἐν Κύπρῳ εὐρέθησαν ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ φοινικικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταγωγῆς, διότι ἡ νῆσος αὕτη ἐνεκα τῆς θέσεώς της, φαίνεται, ἐχρησίμευσεν ὡς σημεῖον διασταυρώσεως τῶν διαφόρων ἀνατολικῶν τῆς τέχνης ῥυθμῶν, ἐξ ὧν προῆλθε κατόπιν ἐλευθέρως καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ τελειότης τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

Ἡ Κύπρος ἀποτελεῖ διὰ τὴν καλλιτεχνίαν τὴν γέφυραν ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς Ἑλλάδα. Ἀναμφίλεκτον εἶνε, ὅτι οἱ Φοίνικες μετέδωκαν εἰς τοὺς προπάτορας τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνατολικὸν πολιτισμὸν. Οἱ προϊστορικοὶ ἐκείνῳ χρόνῳ, τοὺς ὁποίους ὀνομάζομεν ἠρωϊκοὺς, ἐξικνοῦνται μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν παρήχθησαν τὰ ἐπι τοῦ Ὁμήρου, ἐν οἷς βλέπομεν τὴν εἰκόνα των ὑπὸ τῆς θείας ποιήσεως ἡγλασμένην. Ἀναγινώσκοντες τὰς περιγραφὰς τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου, τοῦ Ὀδυσσεῦς, τοῦ Ἀλκινόου, τῶν βαρυτίμων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν σκευῶν καὶ ἀγγείων, ἐνθυμούμεθα ἀκουσίως τὴν πομπῶδη μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀσσυ-

ριακῶν μεγάρων. Ὅπως δ' ἐν Μεσοποταμίᾳ, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἐν Ἑλλάδι οὐδὲ λόγος κἀν γίνεται περὶ ναῶν. Τὰ πάντα στρέφονται περὶ τὸν ἡγεμόνα καὶ ἐν τοῖς τερασίοις τέχῃσι τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηναίων διακρίνομεν καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη τὴν ἰσχύον καὶ τὸ γόητρον τῶν βασιλικῶν ἐκείνων γενῶν, ὧν τὰ μυθώδη διόματα διέσωσεν ἡμῖν ὁ θεοπέσιος Ὅμηρος. Ἐν τοῖς εὐρήμασι τοῦ Schliemann ἐν Τροίᾳ καὶ Μυκῆναις ἐτι ἐκφανέστερον βλέπομεν τὸν καλλιτεχνικὸν βυθμόν, τὸν διαύζοντα εἰς τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμὸν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ ὁποίου λαμπρὰ

καὶ ἀνεκτίμητα λείψανα ἀνεσκάφησαν ἐν Κύπρῳ. Ἐὰν δ' ἐτι περαιτέρω προχωρήσωμεν καὶ παρατηρήσωμεν, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ χρυσοτεκτα ἀντικείμενα, τ' ἀνορυχθέντα ἐκ τῶν τάφων τῆς Ἐτρούριαις, πολλαχῶς ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς κυπριακάς ἀρχαιότητας, ζωηρότατα τότε βλέπομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνισταμένην τὴν παναρχαίαν ἐκείνην ἐποχὴν τοῦ πολιτισμοῦ, καθ' ἣν οἱ Φοίνικες ἐγκρατέσπειρον τὰ τεχνουργήματα τῆς Ἀνατολῆς ἐφ' ὅλων τῶν νήσων καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

(ἔπειτα συνέχεια.)

Η ΕΠΑΙΤΙΣ.

(συνέχεια.)

XXIV.

Κατὰ τὰς ἀμέσως προερχεῖς ἡμέρας μ' ἀπσχόλει ἡ ἰδέα, εἰς ποῖαν ἀρὰ γε κοινωνικὴν τάξιν ἂν ἦκεν αὐτὴ ἡ κόρη, καὶ ὅσον ζωηρότερον ἀνεπλόουν τὰς κομψὰς ἐκφράσεις τῆς καὶ τὴν λεπτότητα τῶν τρόπων τῆς, τόσον περισσοτέραν ἐκτίμησιν ἠσθανόμην πρὸς αὐτήν. Ἐν ὁμοῦ ἐνόμιζον ὅτι ἐδικαιούμην ἂν ἀπαίτησω παρ' αὐτῆς, νὰ με βεβαιώσῃ δηλ. περὶ τῆς ἀληθινῆς καταστάσεώς τῆς, καὶ πρὸς τοῦτο ἐσχημάτισα κατὰ νοῦν ὀλόκληρον σχέδιον, ἀποφασίσας νὰ μὴ γελασθῶ καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν μὲ κενοὺς λόγους, ὡς τοῦτο συνέβη μὲ τὸν πέπλον τοῦ προσώπου τῆς. Ἡ κυριακὴ ἦλθε· θὰ ἐνθυμῆσαι βέβαια, Φάλδινερ, τὸν μακρὸν ἐκείνον κατὰ τινὰ μετὰ μεσημβριαν Κυριακῆς περίπατόν μας εἰς παρισινόν τι προάστειον. Σὺ καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ἐλέγατε νὰ μείνητε ἀργὰ τὴν νύκτα ἐκεῖ, ἐγὼ ὁμοῦ ἐπέμεινα καὶ Σᾶς παρεκίνησεν νὰ γυρίσωμεν εἰς τὴν πόλιν ἐνωρίτερα, καὶ ὅταν Ἔσεῖς καὶ καλὰ ἠθέλατε νὰ μείνετε, ἐγὼ μεθ' ὅλας τὰς μομφὰς Σᾶς κατώρθωσα νὰ φύγω. Δὲν θέλω βέβαια νὰ ἰσχυρισθῶ, ὅτι Σὺ τότε εἶχες τάχα πιστεύσει εἰς ὅτι ἐγὼ ἐπροφασίσθην — καὶ εἶχα μάλιστα προφασισθῆ, ὅτι δὲν ἔμπορῶσα νὰ ὑποφέρω τὸ νυκτερινὸν ψῆχος —, οὔτε ὁμοῦ ἐφαντάσθης, ὅτι ἐσπεύδον νὰ προφθάσω τὴν ἐπαίτιδα τῆς γεφύρας κατὰ τὴν ὀριστικῶς ὑποσχρημένην συνέντευξίν μας. — Ἐκείνῳ τῷ ἐσπέρας ἦλθε πρῶτῃ ἐκείνη εἰς τὴν πλατείαν, καὶ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ με φέρῃ τὰ μανδήλια, εἶχεν, εἶπε, παρὰ πολὺ φοβηθῆ μήπως καὶ τὴν ἔχασα μὲς ἔς τὰ πλήθος, καὶ κατόπι θὰ ἐνόμιζα ἴσως ὅτι δὲν ἐκράτησε τὸν λόγον τῆς. Μὲ παιδικὴν σχεδὸν χαρὰν, καὶ, καθὼς εὐθὺς ἐνόησα, μὲ πολὺ περισσοτέραν ἢ πρότερον οἰκειότητα ἤρχισεν νὰ λέγῃ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο διὰ τὰ μανδήλια μου, τὰ ὅποια μάλιστα καὶ εὐθὺς μ' εἶδειξεν εἰς τὸ φῶς ἐνὸς ἐκεῖ φαναριοῦ.

Ἐφάνετο πολὺ εὐχαριστημένη, ὅταν ἤκουσεν ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπῆνεσα τὴν ἐργασίαν τῆς. — Ἐκέντησα ὁμοῦ καὶ τὸ ὄνομά Σᾶς ἔς αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἀκρῆ, εἶπε καὶ μοι εἶδειξεν ἐν κομψότατον μονόγραμμα. Κατόπι ἠθέλησε νὰ μοι ἀποδώσῃ ἓνα σωρὸν ἀργυρᾶ νομίσματα, ὡς περίσσευμα, λέγει, τῶν προχθεσινῶν χρημάτων, τὰ ὅποια τῇ εἶχον δώσει, καὶ ἐδέησε νὰ τὴν διαβεβαιώσω μετὰ σοβαρότητος, ὅτι θὰ προσεβαλλόρην ἂν ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν, διὰ νὰ ἀναγκασθῆ νὰ τὰ κρατήσῃ ὡς ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας τῆς.

Τῇ εἶδωκα καὶ ἄλλην παραγγελίαν διὰ νὰ ἐργασθῆ, διότι εἶδον, ὅτι αὐτὸς πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ τρόπος τῶν ἀπὸ μέρους μου δωρεῶν ἀνταπεκρίνεται εἰς τὴν λεπτότητα τῆς

κόρης· τὴν εἶπα λοιπὸν νὰ με ράψῃ πουκάμισα μὲ πολλὰς πτυχὰς ἐμπρὸς εἰς τὸ στῆθος καὶ μανικέτια. Ἡ μητέρα τῆς δὲν ἔγεινε χειρότερα, δὲν ἔμπορῶσεν ὁμοῦ νὰ σηκωθῆ ἀπὸ τὸ κρεβάτι ἀκόμη· καὶ αὐτὴ ὁμοῦ ἡ στάσιμος κατάστασις ἦτον ὅπως οὖν παρήγορος. Ἀφοῦ ἐτελειώσαμεν τὴν περὶ τῆς ἀσθενοῦς μὴτρὸς ὁμιλίαν μας, ἐτόλμησα νὰ τὴν ἐρωτήσω ἀνευ λοξοδρομιῶν πῶς κατήντησεν ἡ οἰκογενεὶα τῆς εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

Ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν δι' ὀλίγων λέξεων καθαρότατα μοι ἐξέθεκεν, εἶνε συνήθεστατή, σχεδὸν καθημερινὴ εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλλίας, μάλιστα εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καὶ κάθε πτωχὸς δικαιοῦται νὰ τὴν γνωρίξῃ ὡς ἀξιώπιστον ἀπολογία τῆς ἀθλιότητός του. Ὁ πατήρ τῆς δηλ. ἦτον ἀξιωματικὸς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, κατὰ δὲ τὴν ἐπιλοδοσαν πρῶτην τῶν Βουρβωνιδῶν Παλινορθῶσιν ἐτάχθη αὐτῷ τὸ ἥμισυ μόνον τῆς προτέρας μισθοδοσίας, καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ ἀτυχῆς χήρα του ἔχασε καὶ τὴν νόμιμον σύνταξιν ἕνεκα κομματικῶν λόγων καὶ ἐκτοτε ἠναγκάσθη νὰ ζῆ ἐν τῇ ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀθλιότητι. Κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ δύο ἔτη κατώρθωσαν νὰ παρατείνωσι τὴν ζωὴν τῶν ἐκτρεφόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπιποιήσεως πάσης σχεδὸν τῆς κινητῆς περιουσίας τῶν, μ' ἄχρις οὗ κατήντησαν τόσον πτωχοὶ ἐπὶ τέλος, ὥστε νὰ κινδυνεύωσι τὸν ἐκ πείνης θάνατον.

Ἡρώτησα τότε τὴν κόρην, δὲν θὰ ἦτον ἀρὰ γε δυνατόν νὰ καλλιερευθῆ ἡ θέσις τῶν, ἂν αὐτὴ ἡ κόρη ἠθέλε κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον νὰ βοηθήσῃ τὴν μητέρα τῆς;

Θέλετε νὰ πῆτε, ὅτι ἐγὼ ἔμπορῶσα νὰ ζητήσω καμμίαν θέσιν; ὑπέλαβεν ἡ κόρη χωρὶς νὰ συσταλῆ διόλου. Αὐτὸ ὁμοῦ δὲν ἦτο, κύριε, δυνατόν, καὶ εὐθὺς τώρα θὰ Σᾶς εἶπω τὸν λόγον. Πρὶν ἀρρωστήσῃ ἡ μητέρα μου ἤμουν ἀκόμη πολὺ μικρῆ, μὲλις εἶχα τελειώσει τὰ δέκα τέσσαρα, καὶ τόσον γλήγωρα κατεβλήθη ἡ μητέρα ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ὥστε δὲν ἔμπορῶσε διόλου νὰ σηκωθῆ ἀπὸ τὸ στρῶμα πάντοτε ἐχρηιάζετο λοιπὸν ἓνα ἄνθρωπο κοντὰ τῆς, καὶ ἦτον ἀδύνατον βέβαια νὰ τὴν ἀφήσω ἔς ἕνα χεῖρα. Ἄν ἡ μητέρα μου ἦτο ὑγιής, μετὰ χαρᾶς ἠθέλα ζητήσῃ οἰανδήποτε ἐργασίαν καὶ μακρὰν αὐτῆς, καὶ, παρὰ τὸ οἰκογενειακὸν μας παρελθόν, προθύμως ἠθέλα δεχθῆ θέσιν παιδαγωγοῦ παρὰ τινι καλῇ οἰκογενείᾳ, διότι κατὰ ἔμαθα καὶ ἐγὼ ἔς τὰ μικράτα μου. Ὁ Θεὸς ὁμοῦ δὲν ἠθέλησε νὰ γείνη καὶ αὐτό!

Καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ματαίως τὴν παρεκάλεσα νὰ σηκωθῆ ὀλίγον τὸν πέπλον τοῦ προσώπου τῆς. Ἠᾶνε μάλιστα ἡ πρὸς τοῦτο ἀνυπομονησία μου καὶ ἐκ τῶν πρὸ μ-

ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΠΡΟΤΟΜΗ.

Εἰκὼν τοῦ Κ. Κεῖζελ.

κρού γενομένων εξηγήσεων περί τῆς ἡλικίας τῆς, καὶ ἐπεθύμουν διακαῶς, τὸ ὁμολογῶ, νὰ ἴδω ἀπαξ τὴν μορφήν τοῦ δεκαεξαετοῦς κορμαίου· ἀλλὰ μὲ παρακάλεϊ θερμῶς νὰ παραιτηθῶ καὶ νὰ μὴν ἐπιμένω, διότι ἡ μητέρα τὴν εἶπε πολὺ σπουδαίους λόγους καὶ διὰ τοῦτο ποτὲ δὲν θὰ ταῦκαμνε.“

„Ἐκτοτε συνηντῶμεθα κάθε τρεῖς ἡμέρας. Πάντοτε τῇ ἐδίδα κάτι μικρὰς ἐργασίας καὶ πάντοτε τὰς ἐπέστρεφεν ἡ κόρη ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὑπέσχετο ὅτι θὰ τὰς ἐτελείωνε. Καὶ ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθουν νὰ τηρῶ τὴν αὐτὴν, ἦν καὶ ἀρχῆθεν, διαγωγὴν πρὸς αὐτήν, μεθ' ὅσης αὐστηρότητος ἕμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς σεμνότητος καὶ εὐπρεπείας, ἐπὶ τοσοῦτον οἰκειότερον καὶ μᾶλλον ἀνυποστάτως ἐφέρετο πρὸς ἐμὲ ἢ καλὴ κόρη. Μοὶ ὁμολόγησε μάλιστα, ὅτι κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας κατ' οἶκον σκέπτεται πάντοτε περὶ τῆς προσεχοῦς συναντήσεώς μας. Μήπως καὶ ἐγὼ δὲν ἔκαμνα τὸ ἴδιον; Νύκτα καὶ ἡμέραν εἶχα νὰ κάμω μὲ αὐτὸ τὸ περιεργον ὄν, τοῦ ὁποίου ἡ πνευματικὴ μὲ μορφωσις καὶ ἡ ἄλλη ἀβροφροσύνη καὶ ἡ παράδοξος πρὸς ἐμὲ σχέσις προηγούντο πάσης ἄλλης σκέψεώς μου.“

„Ἐἶχεν ἡδὴ ἐπέλθει καὶ τὸ ἔαρ, ὁ χρόνος δηλ., τὸν ὁποῖον εἶχον προορίσει μετὰ τοῦ Φάλδνερ ἀπὸ πολλοῦ διὰ τὸ εἰς Ἀγγλίαν κοινὸν ταξιδιὸν μας. Ἴσως θὰ Σὰς φανῇ ἀνόητον, ἀλλ' εἶνε ἀληθές, ὅτι δὲν ἠσθάνομην καμμίαν ὄρεξιν διὰ τὸ ταξιδιὸν τοῦτο, ὄχι διότι οἱ Παρίσιοι μοὶ ἤρεσκον πολὺ, ἀλλὰ διότι ὄλον μου τὸν νοῦν εἶχε δεσμεύσει ἡ κόρη ἐκείνη, καὶ μὲ βαθεῖαν ὀδύνην ἔπρεπε ν' ἀποχωρισθῶ αὐτῆς. Ν' ἀποφύγω τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον πάλιν δυνατόν, διότι θὰ ἐγινόμην γελοῖος· ἔπειτα δὲν ὑπῆρχε καὶ κανεὶς ἄλλος ἰσχυρὸς λόγος ν' ἀναβάλω τὸ ταξιδιόν. Ἐντροπέομην ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου, διότι ἐν εἶδος μανίας βέβαια ἦτο ἡ διαγωγή μου, καὶ ἐπὶ τέλος ἀπεφάσισα νὰ φύγω· ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅμως, ὅτι μὲ ὀλιγωτέραν λαχτάραν κανεὶς δὲν ἐκίνησε ποτὲ διὰ τὴν Ἀγγλίαν.“

XXV.

„Ὅκτὼ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἡμέρας εἶπα τοῦτο εἰς τὴν κόρην· ἐξεπλάγη καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Τὴν παρακάλεσα νὰ ἐρωτήσῃ τὴν μητέρα τῆς ἂν μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ· δὲν ἀντέτεινε εἰς τοῦτο. Κατὰ τὴν ἀμέσως ὄμως κατόπιν συνάντησίν μας ἐφέρε μοὶ λίαν τεθλιμμένη τὴν ἀπάντησιν, ὅτι ἡ μήτηρ τῆς μὲ παρακάλεϊ πολὺ νὰ παραιτηθῶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπίσκεψιν, διότι ἡ ψυχικὴ τῆς κατάστασις δὲν ἐπιτρέπει καμμίαν συγκίνησιν. Ἐννοεῖται, ὅτι τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν εἶχον ζητήσῃ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἴδω τὸ κορίτσι μου χωρὶς πέπλον κατ' οἶκον. Ἐρχισα λοιπὸν νὰ τὸ ἀπαιτῶ καὶ πάλιν αὐτὴ μὲ παρακάλεσε νὰ ἔχω ὀλίγην ἀκόμη ὑπομονὴν καὶ νὰ συναντηθῶμεν τὴν προτέραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου, διότι ἐν τῷ μεταξύ δὲν θὰ παύσῃ παρακαλοῦσα τὴν μητέρα τῆς μέχρις οὗ τῇ ἐπιτρέψῃ νὰ με δεῖξῃ τὸ πρόσωπόν τῆς. — Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἐσπέραν τῆς τελευταίας συναντήσεώς μας. Ἦλθε, καὶ ἡ πρώτη ἐρώτησις μου ἦτον, ἂν ἡ μήτηρ τῆς ἔδωκε τὴν ἄδειαν· εἶπε ναί, καὶ μόνη τῆς ἤνοιξε τὸ πρόσωπόν τῆς. Εἰς τὸ λαμπρὸν τῆς σελήνης φῶς μὲ πολλὴν περιέργειαν καὶ σχεδὸν τρέμων παρετήρησα ὑπὸ τὸν πλὴν τῆς. Ἄλλ' ἡ ἄδεια τῆς μητρὸς ἐδόθη κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον, διότι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κόρης ὡς καὶ ὄλον τὸ ὄνωτερον τοῦ προσώπου τῆς μέρος ἐκαλύπτετο ὑπὸ βραχυτέρου πέπλου ἐν εἶδει προσώπου. Καὶ ὄμως πόσον ὠραία, πόσον κομψὰ ἦσαν τὰ μέρη, ὅσα ἡ πρόνοια τῆς μητρὸς ἀφῆκεν ὀρατὰ. Λεπτὴ μύτη, κανονικὰ καὶ δροσερώτατα παρειά, μικρὸν καὶ νόστιμον στόμα, λεπτοφυῆς καὶ λευκώτατος λαμῆς. Τους ὀφθαλμούς τῆς δὲν ἠδυνάμην καλῶς νὰ διακρίνω, νομίζω ὄμως ὅτι ἦσαν μαῦροι καὶ φλογεροί.“

[Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.]

[ἔπεται συνέχεια.]

Η ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων γενομένας ἐμβριθεῖς μελέτας περὶ τῆς ἱστορίας τῆς οἰκονομίας ἠδὲξήθησαν καὶ αἱ ἔρευναι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων κατὰ διαφόρους ἱστορικοὺς χρόνους, περὶ οὗ μέχρι τοῦδε, ὡς ἀπεδείχθη, ὄλως ἐσφαλμένην εἶχον ἰδέαν. Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετιᾶν πληθὺς ἀξιολόγων συγγραμμάτων ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα περὶ τοῦ πληθυσμοῦ διαφόρων ἱστορικών πόλεων τῆς Εὐρώπης περὶ τὰ τέλη τοῦ Μεσαιῶνος ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν νεωτέρων χρόνων, οὐκ ὀλίγα δ' ἐγένοντο συγχρόνως πειράματα πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν πολιτειῶν. Καὶ πολλοὶ καὶ ἀξιόλογοι συμβολαὶ εἶχον προσερχθῆ πρὸς διευκρίνησιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος, αὐταὶ ὄμως ἀπασαὶ δὲν ἦσαν ἰκαναὶ ν' ἀναπληρώσωσι τὸ κενὸν μιᾶς γενικῆς καὶ περιληπτικῆς ἐρεύνης, ἐρειδομένης οὐχὶ μόνον ἐπὶ ἱστορικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ στατιστικῶν βάσεων. Καὶ ὑπὸ τὰς δύο ταύτας ἐπόψεις λαμπρῶς καθωπλισμένος ἀπετελείωσε τὸ δυσκατόρθωτον καὶ τολμηρὸν τοῦτο ἔργον γερμανὸς τις καθηγητῆς ἐν Ρώμῃ, ὀνόματι Ἰούλιος Βέλωχ, παρασχὼν ἡμῖν στατιστικὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν κατὰ τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα. Μετὰ πολλῆς ὀξυδερκείας καὶ ἐμβριθεῖας ἐπωφελήθη τὰς τε ἱστορι-

κὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἄλλα βοηθήματα πρὸς ἐξακριβώσιν τοῦ τότε πληθυσμοῦ καὶ ἐπομένως πρὸς ὀρθὴν κρίσιν τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν γεγονότων. Ἄλλ' αἱ παραδόσεις, ἐφ' ἃν βασιζόμενός τις δύναται νὰ σχηματίσῃ τὸ στατιστικὸν οἰκοδόμημα, δὲν εἶνε πολλὰ ὅτε ἀξίαι τυφλῆς πίστεως ἀνευ προκαταρκτικῆς κριτικῆς ἐξετάσεως τῆς ἀξίας των διὰ τὴν στατιστικὴν, πολλὰς δὲ τοὺς ἀριθμούς, ὅσους ἔχομεν παρ' ἀρχαίων ἱστορικῶν, πρέπει πρῶτον νὰ συγκρίνωμεν πρὸς ἄλλα σύγχρονα φαινόμενα. Διότι καὶ μὲν οἱ ἀρχαῖοι ἐγνωρίζον ἤδη τὸ σύστημα τῆς ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο εἶχον ὄλως ξένας μεθόδους πρὸς τὰς σημερινὰς, καὶ ἡ ἀρίστη ἐξ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὰς ἡμετέρας κατὰ τὴν τελειότητα, τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν ἀδεντικότητα.

Πρὸ πάντων ἀνεπτυγμένον ἦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλῆσι καὶ Ῥωμαίοις τὸ ἔθος τῆς ἐγγραφῆς τῶν κατοίκων ἐν τοῖς ἐπισήμοις μητρώοις, τὸ ἔθος δὲ τοῦτο εἶχε καταστήσει ἀνάγκη ἐνεκα αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος τῶν ἀρχαίων κρατῶν. Ἐπειδὴ πάντες οἱ πολῖται εἶχον οὐκ ὀλίγα πολιτικὰ προνόμια, ἦτον ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσι κατάλογοι ἐπικυροῦντες τὴν ἰδιότητά των ταύτην. Τοιαῦτα εἶδη καταλόγων ὑπῆρχον ἐν Ἀττικῇ δύο. Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπῆρχε μητρώον

γεννήσεων, ὅπερ εἶχον αἱ λεγόμεναι φρατρίαί, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐξ ἀστῶν καταγωγῆς τοῦ γεννωμένου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπῆρχον παρὰ τοῖς δήμοις καὶ ἀστικὰ μητρώα, ἐν οἷς ἐνεγράφοντο πάντες οἱ πραγματικῶς δικαιούμενοι νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ πολίτου. Ἐν αὐτοῖς εἶχον δικαίωμα ἐγγραφῆς πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ 17. ἔτους τῆς ἡλικίας των, συμπληρωμένου. Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄλλοι κατάλογοι φέροντες τὰ ὀνόματα τῶν μαχιμῶν καὶ τῶν εὐπόρων ἀνδρῶν, ἦτοι τῶν δυναμένων ἐξ ἰδίων νὰ ἐξοπλισθῶσιν. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταλόγου τούτου ἐγίνοντο καὶ αἱ στρατολογίαι. Τοιαῦτα μητρώα εἶχον καὶ αἱ λοιπαὶ ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι καὶ ἡ πόλις τῆς Ρώμης.

Καὶ παρέχουσι μὲν αἱ ἐγγραφαὶ αὗται εἰς ἡμᾶς λαβὴν, ὅπως ἐξ αὐτῶν ἐκτιμήσωμεν κατὰ προσέγγισιν τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ, ἢ στοιχείων τινῶν μόνον αὐτοῦ, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, πάντοτε ὅμως εἶνε πηγὰς δευτερευούσης ἀξίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς κυρίως ἀπογραφὰς τοῦ πληθυσμοῦ, τὰς γινόμενας ἐν ὀρισμένῳ χρονικῷ διαστήματι. Καὶ αὗται ἦσαν ἀνεπτυγμένα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἂν καὶ οὐχὶ πανταχοῦ, ἐπειδὴ τὰ ὑπάρχοντα μητρώα ἐξεπλήρουν ἐπαρκῶς τὰς τότε στατιστικὰς ἀνάγκας. Ἡ μόνη γνωστὴ καὶ ἀληθὴς ἀπογραφή ἐγένετο ἐπὶ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως (317—307 π. X.), πᾶν δ' ὅτι περὶ ταύτης γινώσκωμεν, εἶνε ὅτι περιελάμβανε ὄχι μόνον τοὺς ἐλευθέρους ἀστούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετόικους καὶ τοὺς δούλους, ἐν τούτοις ὄμως μόνον τοὺς ἐνήλικας.

Ἐπὶ τῇ βάσει ἀριθμῶν ἀναφερομένων ἐν τοῖς συγγραμμάσι τῶν ἀρχαίων ὑποθέτομεν, ὅτι καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ χῶραι ἐπεχείρησαν παρομοίως ἀπογραφὰς, πασῶν ὄμως σπουδαιότεραι καὶ σχετικῶς ἀκριβέστεραι ἦσαν αἱ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους.

Ὅπως δὴποτε ὄμως διὰ νὰ κατανοήσῃ τις πόσον ἐπισηφαεῖς καὶ ἀβέβαιαι εἶνε αἱ ἐν αὐταῖς εὐρισκόμεναι πληροφορίες, ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν γραφάντων περὶ τοῦ πληθυσμοῦ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλους, ἅπαντες δὲ σχεδὸν περιέπεσαν εἰς τὸ σφάλμα νὰ ὑπολογίζωσιν ὑπερβολικῶς πυκνὸν τὸν πληθυσμὸν. Οὕτω π. χ. ἐλέχθη ὅτι ἡ Ρώμη εἶχε 4, ἀνελεθόντα εἰς 14 ἑκατομμύρια κατοίκων, ὄλον δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ἔκλειεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ 410 ἑκατομμύρια ψυχῶν. Ἐὰν τοῦτο ἦτο ἀληθές, ἔπρεπε νὰ ζῶσι τότε 123 ψυχαὶ ἀνὰ πᾶν τετραγων. χιλιόμετρον, ἐν ᾧ τὴν σήμερον ἡ πυκνότητα κατοικουμένη Γερμανία δὲν ἔχει πλέον τῶν 85 ψυχῶν ἀνὰ πᾶν τετραγ. χιλιόμε. Ὁ Montesquieu μάλιστα ἰσχυρίζεται ὅτι, ὁ παλαιὸς κόσμος εἶχε δεκαπλάσιον πληθυσμὸν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡ ἐποχῆν. Ἄλλ' ἔκτοτε πολλοὶ κατέδον τὴν πλάνην γνῶμην, ἕως ὅτου ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς γερμανὸς καθηγητῆς ὀδηγούμενος ὑπ' ὄλων τῶν ὑπαρχόντων βοηθημάτων, παρέδωκεν ἡμῖν ἐναργῆ εἰκόνα τῆς πυκνότητος τοῦ ἀρχαίου πληθυσμοῦ.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ πρὸς τὸν ὀλικὸν πληθυσμὸν, ἡ Ἑλλάς τῷ 432 π. X. ἦτοι πρὸ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου εἶχε μετὰ τῶν νήσων τῆς 3,051,000 κατοίκων, ἐξ ὧν 1,005,000 ὡς ἐγγιστα ἦσαν δούλοι, ὥστε ἐπὶ ἐκτάσεως 114,500 τετραγ. χιλιομέτρ. κατώκουν 26,6 ψυχαὶ ἀνὰ πᾶν τετραγων. χιλιόμε. Ἄλλως εἶχον τὰ πρᾶγματα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὅπου τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἶχε περισσοτέραν ζωτικὴν δύναμιν, ὡς μάλιστα ἐν τῇ μέσῃ Ἑλλάδι, ἀριθμοῦσθαι 485,000 κατοίκων, ἦτοι 53 ἀνὰ πᾶν τετραγ. χιλιόμε. Ἐν

Ἀττικῇ, ἐχοῦσθαι τότε πληθυσμὸν 253,000 ψυχῶν, ἢ σχέσις αὐτῇ ἀνῆλθε καὶ μέχρις 89, αἱ λοιπαὶ ὅμως χῶραι ἐπελείποντο αὐτῆς, ὡς ἡ Πελοπόννησος μετὰ 890,000, ἦτοι 39 κατοίκων ἀνὰ πᾶν τετραγ. χιλιόμε. ἡ Θεσσαλία μετὰ 460,000, ἦτοι 29, αἱ Κυκλάδες καὶ ἡ Εὐβοία μετὰ 400,000, ἦτοι 26, ἡ δυτικὴ Ἑλλάς μετὰ 416,000, ἦτοι 16, καὶ τέλος ἡ Μακεδονία μετὰ 400,000, ἦτοι 12,5 κατοίκων ἀνὰ πᾶν τετραγ. χιλιόμε.

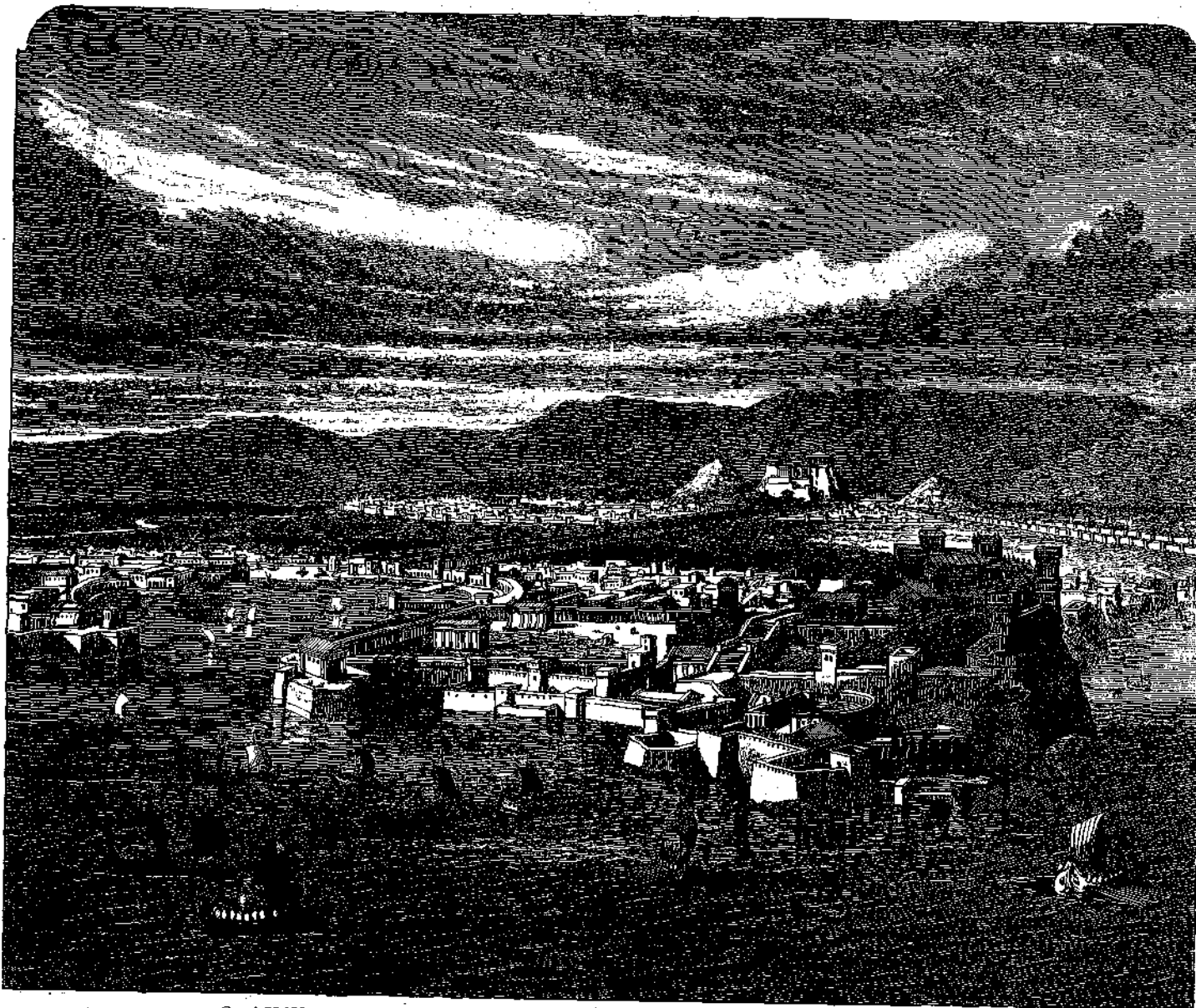
Ἐτι ὀλιγώτερον πυκνὸς ἦτον ἐν συνόλῳ ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐγούστου, ἦτοι καθ' ἣν ἐποχὴν ἤκαζε τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, ἡ Ἰταλικὴ χερσονήσος περιεῖχεν 6 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἦτοι 24 ψυχᾶς ἐπὶ ἐκάστου τετραγ. χιλιομ. Ἐν γένει δὲ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι σύμπασα ἡ τότε Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία μετὰ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῇ χωρῶν ἀπὸ τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Εὐφράτου καὶ ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Δουναβέως μέχρι τῆς Ἀφρικῆς ἔτρεφεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς 54 ἑκατομμύρ. κατοίκων, ἦτοι 16 ἀνὰ πᾶν τετραγ. χιλιόμε. Καὶ αἱ μὲν εὐρωπαϊκαὶ χῶραι δὲν εἶχον πλεῖον τῶν 23 ἑκατομμ. ἦτοι 10 ψυχᾶς ἀνὰ πᾶν τετρ. χιλιόμε. πυκνότερον δὲ ἦσαν κατοικημένοι αἱ ἀσιατικαὶ ἐπαρχίαι, ἔχουσαι 19,500,000, ἦτοι 30 κατοίκ. ἀνὰ πᾶν τετρ. χιλιόμε. Τὰ ἀφρικανικὰ διαμερίσματα ἠριθμοῦν 11,500,000, ἦτοι 26 κατοίκ. ἀνὰ πᾶσαν τετραγ. μονάδα. Μεταξὺ τούτων πρωτίστην θέσιν κατέχεν ἡ Αἴγυπτος, ἥς τὰ 5 ἑκατομμ. κατοίκων διενέμενον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἐπὶ ἐκάστης τετραγ. μονάδος ὑπῆρχεν ἡ ἀναλογία ὡς 1 πρὸς 179 ψυχᾶς, σπουδαία πυκνότης πληθυσμοῦ, ὅσην τὴν σήμερον ἔκ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἔχει μόνη ἡ Σαξωνία.

Πολὺ δυσκολώτερα εἶνε ἡ ἐξακριβώσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων ἐν ταῖς ἐκασταχοῦ πόλεσι, περὶ οὗ ἐλαχίστας μᾶς παρέχουσι οἱ ἀρχαῖοι εἰδήσεις. Οὗτοι δὲν εἶχον τόσον ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωσι τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ, διότι δὲν ἔκαμνον διάκρισιν μεταξὺ τῶν διαφόρων δήμων, τῶν ἐντὸς τῶν ἀστεων καὶ τῶν περὶ αὐτὰ κειμένων. Τὸ μόνον βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ συμπύκνωσις τῶν κατοίκων εἰς μεγαλείτερα κέντρα, εἰς πόλεις δηλαδή, ἀνεπτύχθη βαθμυδῶν καὶ κατ' ὀλίγον. Καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῶν μηδικῶν πολέμων καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου, δὲν ἱπῆρξε, φαίνεται, ἐν ταῖς πολιτεῖαις τῆς Μεσογείου θαλάσσης μεγαλοπόλις, ὡς ἡμεῖς τὴν ἐννοοῦμεν. Αἱ Ἀθῆναι, πρωτεύουσα μετὰ τῶν ὄλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, εἶχε περὶ τὰ μέσα τοῦ 5^{ου} αἰῶνος συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Πειραιῶς οὐχὶ πλείους τῶν 120,000 κατοίκων. Ἴσον περίπου πληθυσμὸν θὰ εἶχον καὶ αἱ Συρακοῦσαι· τῆς Κορίνθου οἱ κάτοικοι ἀνήρχοντο εἰς 70,000, τῆς Σπάρτης, τοῦ Ἄργους, τῆς Μεγαλοπόλεως, τοῦ Ἀκράγαντος δὲν ὑπερέβαινον τὰς 40—50,000, τὸν αὐτὸν δὲ πληθυσμὸν εἶχον καὶ αἱ Θήβαι, καθ' ἣν ἐποχὴν εἶχον κυριευθῆ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου. Ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ οἱ ἀστικοὶ πληθυσμοὶ προσέλαβον διαστάσεις μεγάλας, ἰδίᾳ δὲ περὶ τὰ τέλη τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας ἤκαμσαν πόλεις ἰκαναὶ νὰ ἀντιπαραβληθῶσι πρὸς τὰς σημερινὰς εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας, ὡς ἡ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου Ἀλεξάνδρεια, περὶ τὸ 60 π. X. μετὰ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου, καὶ ἐπὶ Αὐγούστου ἔτι πλείων κατοίκων, ἢ ἐπὶ τοῦ Τίγρητος Σελεύκεια, ἢ ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου Ἀντιόχεια, ἀμφότεραι ἔχουσαι ἀνω τῶν 400,000 κατοίκων. Πόλεις δὲ ἔχουσαι 100,000 κατοίκων ἦσαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους πάμπολλα. Ἐν Ἰταλίᾳ προεξείχεν ἡ Κάπουα, ὁ Τάρας καὶ φυσικῶς ἐν πρώτῃ μαίρᾳ

ή 'Ρώμη, ή οποία επί Καίσαρος είχαν υπέρ το έν εκατομμ. κατοίκων.

Εάν δ' έν τέλει εξετάσωμεν την πορείαν της ανάπτυξεως του πληθυσμού, μανθάνομεν ότι ή Ελλάς έκπαλαι ήτο πυκνώς κατοικημένη. Περί τούτου πείθουσιν ήμάς αι στρατολογίαι και πρό πάντων ή εις τον β' αιώνα βαθμίδ άνεπτυγμένη άποικιακή ενέργεια. Καί όταν αυτή περί τὰ μέσα του β. αιώνα ανέκλιθη, διότι δέν υπήρχον χώραι κατάλλη-

έπιδημίας. Περί της εξακολουθητικής πρόδου όμιλούσιν αί εκ νέου γενόμεναι έπιστρατεύσεις και οι ούκ όλίγοι άποικισμοί, ώςτε έν τώ 432 π. Χ. ό πληθυσμός της Ελλάδος, καθ' ήμάς, άνήρχετο εις 3,000,000, πρέπει 100 έτη άργότερον να τον παραδεχθώμεν συμποσούμενον άνω των 4 εκατομμ. έξ ών 1½ εκατομμ. ήσαν δούλοι. Περί την δευτέραν εκατονταετηρίδα αρχίζει ή ύπισθοδρόμησις, ή οποία, εύνοουμένη υπό των πολέμων, διαρκεί μέχρι της Αυτοκρα-

Ο ΛΙΜΝ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ.

λοι προς άποικισμόν και προς ανάπτυξιν της ελληνικής δραστηριότητας, έπληθε πολυετής ειρήνη μετά τους περσικούς πολέμους, δούσα άφορμήν εις ταχεία αύξησην του πληθυσμού, ούτως ώςτε έν αρχή του πελοποννησιακού πολέμου άμφότεροι οι άντιμαχόμενοι ήδύνατο να παρατάξωσιν άντιμετώπους πολυαριθμούς στρατούς. Έν τώ μεταξύ ή Ελλάς έκαλλίεργει και την δουλεμπορίαν και δια της εισαγωγής δούλων είχε πληρώσει τους άγρούς και τό ύπαιθρον. Άδιακόπως ηδύνατο ό πληθυσμός μέχρις Αλεξάνδρου του μεγάλου, άν και χώραι τινες, ώς ή Άττική, πολλές είχαν ύποστή άπολείας εκ των πολέμων και ίδια εκ της έκτραγείσης

τορίας. Συγχρόνως όμως αί έν Ανατολή ελληνικά άποικία άποκτώσι σπουδαιότητα, ή Αίγυπτος π. χ. από του 300 έτους π. Χ. μέχρι του 70 π. Χ. έτριπλασίασε τον πληθυσμόν της, άνελθόντα από 3 εις 9 περίπου εκατομμύρια. Όμοίως άνεπτύχθησαν ταχέως και ή μικρά Άσία και ή Συρία, γενόμεναι αι σπουδαιότεραι πηγαι του δουλεμπορίου καθ' όλον τον τότε γνωστόν κόσμον.

Περί της Ιταλίας γνωρίζομεν, ότι ό πληθυσμός της κατά τον τέταρτον αιώνα δέν υπερέβαινε τὰ 6 εκατομμ. ών τό έν έκτον ήσαν δούλοι. Η έπιδρομή του Άννίβα έπέφερε πολλές πληγὰς εις τους κατοίκους, άλλ' αυτά ταχέως

έθεραπεύθησαν, διότι οι έλεγχοι άποδεικνύουσιν αύξησην του πληθυσμού καθ' εκείνους τους χρόνους. Περί τὰ μέσα όμως του δευτέρου αιώνα οι έλευθεροι πολίται αρχίζουν όλονεν να όλιγοστεύουν, ούτως ώςτε ό Αύγουστος κατόπιν ήσθάνθη την ανάγκην να τους υποβοηθήσει δια προνομίων. Η μακρά ειρήνη υπό τους πρώτους αυτοκράτορας συνετέλεσε πολύ εις την αύξησην των έλευθέρων. Άλλως όμως, εάν από του 130 π. Χ. ήλαττώθησαν οι πολίται, τούτο δέν σημαίνει ότι ήραιώθη και σύμπας ό πληθυσμός, διότι ή εισαγωγή των

δούλων άνεπλήρου την έλάττωσιν των έλευθέρων. Άπ' εναντίας μάλιστα παρατηρήθη, έν τε τή Ελλάδι και τή Ιταλία, ότι εσω μάλλον προήγετο ή δουλεμπορία και εις ήγοντο δούλοι εις την χώραν, άλλο τόσον ήραιούντο οι έλευθεροι κάτοικοι, οι όποιοι δέν ήδύνατο ν' άνταγωνισθώσι προς αυτούς ως προς την ευθηνίαν μεθ' ής ειργάζοντο, και τὰς όλίγας άπαιτήσεις, ας είχαν δια τον καθημερινόν βίον και την κοινωνικήν θέσιν των.

1. ΟΑΓΑ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. Η Βασι-

λισσα των ελληνίδων μητέρων θα ήτο ή προσφυστάτη προσήγορία της σεβαστής δεσποίνης, διότι ή Πρόνοια ηδύνατο να κοσμήσῃ τον ελληνικόν θρόνον, οίονει αναγνωρίζουσα την πατροπαράδοτον αγνότητα του παρ' ήμίν οικογενειακού βίου, δια της έλεημονεστέρως και φιλοστοργότερας Βασιλίσσης. Την περιπέδητον Αύτης μορφήν, ως σύμβολον πάσης οικογενειακής αρετής και εύλογίας, παρέχομεν εις θεάν των φίλων της „Κλειούς“ έν τή προμετωπίδι του τρίτου αυτής τόμου. Έγεννήθη έν Πετρούπολει τή 22. Αύγουστου 1851 εκ πατρός Κωνσταντίνου, μεγάλου δουκός και θείου του Αυτοκράτορος της Ρωσίας Αλεξάνδρου του Γ', οι δε γάμοι της μετά του βασιλέως ήμών Γεωργίου έτελέσθησαν τή 15. Οκτωβρίου 1867.

2. Η ΔΕΣΑΕΜΟΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ΤΗΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΘΕΛΛΟΥ ΦΥΓΗΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΓΚΑΗΤΟΥ (έν σελ. 4—5). Ουδεμίαν λέξιν επεξηγήθησαν της εικόνας και πρόσθετον εις τό γλαφυρότατον άρθρον του φίλου κ. Σπυρ. Παγανέλη έχομεν να ειπωμεν έν ταύθα. Ο ζωγράφος Ούγος Koenig, διατρέβων έν Μονάχῳ, ήδύνατο, εάν δέν ήτον ήδη έξ άλλων έργων έπίσημος, δια ταύτης και μόνης της εικόνας ν' άποκτήσῃ δόξαν ού την τυχοῦσαν.

3. ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΠΡΟΤΟΜΗ (σελ. 9). Ουκ όλίγας έν τοίς τεύχεσι του παρελθόντος έτους παρεθέσαμεν εικόνας περικαλλών γυναικών, πάσας έργα διασημών ζωγράφων. Ως και άλλοτε ειπομεν, ή μόνη ύπόθεσις, ήτις πλουσιώτατα άνταμείβει πάντα ύπωςδήποτε εύφυή και δεξιόν ζωγράφον, εινε τό κάλλος της γυναικός, ή μορφή και τό σώμα της. Πάντες οι ζωγράφοι άνεξαιρέτως έπιχειροῦσιν έν ώραις σχολής, όταν δηλαδή δέν προτίθενται να ζωγραφήσωσιν εικόνα επί ιστορικής ή άλλης ύποθέσεως, να παριστώσι την γυναικείαν μορφήν, όπως την φαντάζονται, όπως την όνειροπολοῦσιν, εκ των δοκιμίων δε τούτων πολλάκις προήλθον άληθή άριστουργήματα της νεωτέρας ζωγραφικής. Η εικών του Κ. Κεϊζελ εινε ώραία, έχει επίσης ώραίαν ύπόθεσιν και εξαράχθη με όλην την δυνατήν τελειότητα της ζωλογραφικής τέχνης, ήτις επ' εσχάτων άνεδείχθη πολύ άνωτέρα και αυτής της φωτογραφικής.

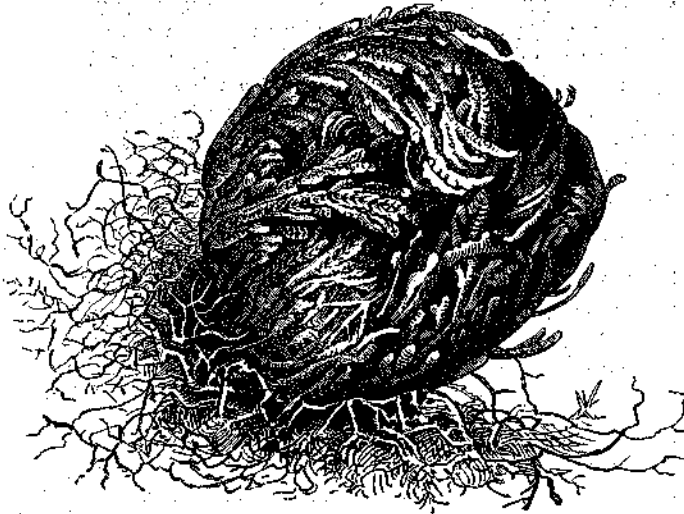
4. Ο ΛΙΜΝ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ. (σελ. 12). Έν άντιπαραθέσει προς τό υπό αξιοτίμην φίλου άποσταλόν ήμίν και σήμεραν δημοσιευόμενον άρθρον περι της „άπογραφής των κατοίκων κατά τους αρχαίους χρόνους“ καταχωρίζομεν συγχρόνως και την φυσικώς άπαντας τους φίλους ήμών αναγνώστας ενδιαφέρουσαν ταύτην εικόνα. Καί δια τους ευτυχήσαντας να έπισκεφθώσι την κλασικήν χώραν και ν' αναπνεύσωσι τον άέρα της ώραίας Άττικής παρά τὰ μελαγχολικά λείψανα του προγονικού ήμών μεγαλείου, και δια τους μη γνωρίζοντας άλλως το κέντρον του ελληνισμού παρά μόνον εκ βιβλίων και εικόνων, έχει ενδιαφέρον ή έν λόγῳ εικών, διότι δεικνύει ήμίν την πόλιν και τό επίνειόν της έν τή ακμή της δόξης και της δυνάμεως αυτής. Τὰ μακρά τείχη φαίνονται πως συνδέουσι τὰς Αθήνας προς τον λιμένα των, ομοίως και τὰ τείχη του Πειραιώς και του Άστεως. Εις τό μέσον αιωρείται ή Άκρόπολις μετά του Παρθενώνος και του Έρεχθείου. Κάτωθεν της Ακροπόλεως προς τὰ δεξιά κείται ό ναός του Όλυμπίου Διός, διακρινόμενος δια των στηλών αυτού, πλησίον του δε, επίσης προς τὰ δεξιά, ύψοῦται ό λόφος του Μουσείου. Εις τό βάθος της εικόνας φαίνεται προεκτεινόμενον τό όρος της Πεντέλης, ύψους 3420 ποδών, εκ των μαρμάρων της οποίας κατεσκευάσθησαν τὰ πλείστα των αρχιτεκτονικών έργων των αρχαίων και νεωτέρων Αθηνών. Έν δεξιά, όλίγον τι προς τὰ εμπροσθεν φαίνεται ό Τμητός, ύψους 3,160 ποδών, περίφημος έκπαλαι δια τό μέλι του. Προς τ' άριστερά της Ακροπόλεως δεικνύει ή ήμετέρα εικών τό όροπέδιον της Πνυκός κάτωθεν της οποίας εκειτο ό άρειος Πάγος. Έπί της πεδιάδος δεξιόθεν του όροπεδίου του Άγγέσου κείται τό Θησεϊόν, περι ό φαίνεται συγκεντρωμένη ή αρχαία πόλις. Ο λιμν του Πειραιώς, δυνάμενος να περιλάβῃ τετρακόσια πολεμικά πλοία, περικυκλούται υπό αποθηκών και άλλων δημοσίων κτιρίων, κλισεται δε ή εισοδος του δια μακρῶν αλώσεων. Δεξιόθεν αυτού εξαπλοῦται ή πόλις, έντός δ' αυτής φαίνεται ή αγορά, περικυκλωμένη υπό στοών και τειχῶν. Δεξιόθεν ταύτης προς την ακτήν κείται τὰ τειχίσματα της Μουνησίας μετά του έμυνούμου λιμένος, τό δε εγγύτατα της ακτής φαινόμενον ήμικύκλιον εινε τό θέατρον έν τώ δεξιόθεν αυτού αι όλίγαι και εις την θάλασσαν άπολήγουσαι βαθμίδες άγούσιν εις τον ναόν του Ποσειδώνος.

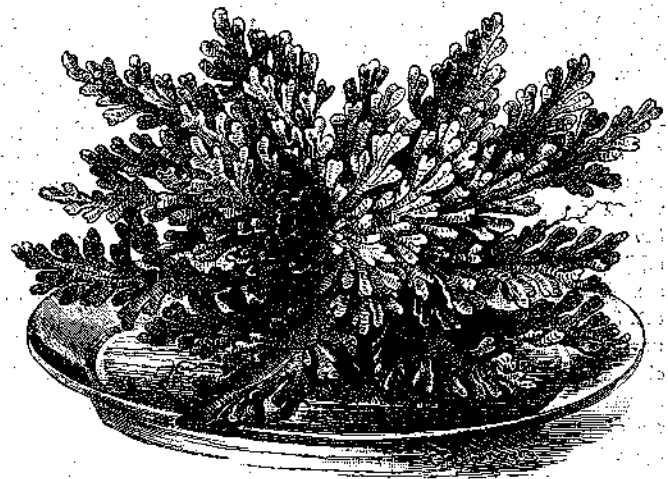
ΤΟ ΦΥΤΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Ο μη μεμημένος εις τὰ δαυμάδια μυστήρια του φυτικού κόσμου και εν τοις μεγάλοις ευρωπαϊαίσι κήποις ή άλλοις καταστήμασι, όπου παλοῦνται σπάνια και πολύτιμα άνθη, έχων καιρόν να παρατηρήσῃ τὰς ιδιότητας του φυτού τούτου, δὲν δά εἴρη άλλο ὄνομα να τῷ ἀποδώσῃ καταλλήλοτερον του ἐπὶ κεφαλῆς τῶν γραμμῶν τούτων τεθέντος. Κατ' ἀρχάς ἐν ᾧ φαίνεται οὐχὶ διάφορον τραχείας και σκληρῆς τολύπης, έχουσης τὸ μέγεθος και τὸ σχῆμα μήλου και φεροῦσης φαίδιχρους και ξηρᾶς ῥίζας, ἅμα τὸ θέσῃ ἐπὶ ἀβαθοῦς πινακίου, ἐντὸς χλιαροῦ ὕδατος, ἀναλαμβάνει εὐθὺς ζωὴν και ἀπὸ νεκροῦ σώματος ἀναγεννάται και ἀναπτύσσεται ἐντὸς

τῆς Ἀνατολῆς εἴχομεν γράφει ἄλλοτε ἐκτενέστερον ἐν τῇ Κλειῳ (Τομ. Α'. 1885, σελ. 335). Ἐν ὕγρᾳ ἀτμοσφαίρᾳ και διαβρεχόμενον δι' ὕδατος ἐξοιδαίνεται και τούτο και αἱ κλάδοι του ἐξαπλοῦνται, χωρὶς ὁμως να προσλαμβάνωσι τὸ διακρίνον τὸ φυτόν τῆς ἀναστάσεως ζωηρὸν πρῶτον χρώμα. Τὸ ἡμέτερον φυτόν, ὀνομαζόμενον παρὰ τῶν βοτανικῶν *Delaghiella rediviva*, φέσται ἐν Καλιφορνίᾳ και εἶνε πολὺ διάφορον τῶν συγγενῶν του εἰδῶν ἐν Εὐρώπῃ. Ταῦτα εἶνε συνήθη ἐν ταῖς νοτιωτέραις χώραις τῆς Εὐρώπης και ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀμερικῇ, ὑπελογιώσαν δὲ ὡς διακόσια και πλεόν τὸν ἀριθμὸν, πάντα κατὰ τὰ μᾶλλον ἢ ἥττον διαφέροντα ἀπ' ἀλλή-

Κλεισμένον εἰς φυσικὸν μέγεθος.

Ἀνοικτὸν εἰς 1/3 τοῦ φυσικοῦ μεγέθους.

12 ὡρῶν τὸ πολὺ εἰς ὠραίατατον και γλοεράτατον φυτόν. Ἐὰν πάλιν τὸ ἐκβάλλῃ τοῦ ὕδατος και τὸ θέσῃ εἰς τόπον ἀνυδρὸν, συσπείρουται παραχρῆμα περὶ ἑαυτὸ και μεταπίπτει ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ εἰς τὴν προτέραν του νεκροφάνειαν.

Ἄλλ' οἱ εἰδήμονες τῶν φλῶν ἀναγινωστῶν μας δά εἴπωσι ἴσως, ὅτι τὸ πρᾶγμα και τὸ φυτόν τούτο εἶνε ἤδη ἀπὸ πολλοῦ γνωστὸν, ἐπειδὴ και τὸ περιβόητον ῥόδον τῆς Ἱερικῆς δεκνύει εἰς τοὺς ἐπιχειροῦντας τὸ πείραμα τὸ αὐτὸ φαινόμενον. Καὶ κατ' ἀρχὴν μὲν ἡ ὑποθετικὴ αὐτῆ ἐνστάσις εἶνε ὀρθή, ἀλλ' ὑπάρχουσι πολλοὶ και σημαντικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων φυτῶν, ἧτοι τοῦ φυτοῦ τῆς ἀναστάσεως και τοῦ ῥόδου τῆς Ἱερικῆς — τὸ ὅποιον, ἐν παρόδῳ εἰρησθῶ, οὔτε ῥόδον εἶνε οὔτε προέρχεται ἐξ Ἱερικῆς. — Περὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ περιέργου τούτου φυτοῦ

λιαν. Ἐχοῦσι πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ βρύα και βλαστάνουσι ἐπὶ τῶν λειμῶνων ἢ ἐπὶ βραχυδῶν και ἀποκρήμων τόπων. Ἄλλ' ἡ *σελαγενέλλα* τῆς Καλιφορνίᾳ βλαστάνει ἐπὶ τῶν βράχων τῶν ὕψιστων ὄρεων εἰς τόπους σκιεροῦς, μένει πάντοτε ξηρὰ και ἀκίνητος εἰς τὸν τόπον τῆς και μόνον δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ἀνοίγει τὰ φύλλα τῆς μετὰ διαρκῆ βροχῆν και ὕγρασιαν. Ὡς περιέργου τῆς φύσεως φαινόμενον τὸ φυτόν τούτο εἶνε ἀξίον τῆς περιεργείας μας και ὅπου ὑπάρχει, δύναται να καταστῇ πολύτιμον κόσμημα τῶν αἰθουσῶν και τῶν δωματιῶν τῶν ἀγαπῶντων τὰ άνθη, ὅτινες τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των δύναται εὐχαρίστως να διέρχονται, θέτοντες τὸ ἑσπέρας τὸ ἀπεξηραμένον φυτόν ἐπὶ πινακίου πλήρους ὕδατος και τὴν πρῶταν ἐπανευρίσκοντες αὐτὸ θαλερὸν και τριπλάσιον τὸν ὄγκον, ὡς δεκνύουσιν αἱ παρατιθέμεναι δύο εἰκόνας.

κ. Δ. Μ. Γ. εἰς Ο. (Κ). Κάιτοι μη εὐδυνόμενοι ἡμεῖς ἐπὶ τούτῳ, δά προσπαθήσωμεν να ἱκανοποιήσωμεν τὴν αἰτήσιν Σας. Δὲν Σας τὸ ὑποσχεμέδα ἡμῶς ὀριστικῶς. Ἀλλὰ τὸ ποιημάτιον εἶνε, τῇ ἀληθείᾳ, *πραξικόνημα*, μὲ διάφορον ἡμῶς ἐπιθέταν ἐκείνου, διὰ τοῦ ὁποίου ἡμεῖς ὁ ἴδιος τὸ ἐγκαταστήσαμεν. — κ. Γ. Γ. εἰς Σ. Ἀγρίως ἐπιτίθεσθε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ και κατὰ τῆς *Ποιήσεως* συγγρόνως. Κατενόσατε ὀλίγον τὴν ὀργίην Σας φαντασίαν. — κ. Βαμβ. εἰς Βλ(ς). Τὸ θεωροῦμεν, ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ἀνάξιον λόγου ἐὰν ἦτον ἐκτενέστερον, βεβαίως ἢ ὑπόθεσις δὲν δά ἦτο μόνον *καρμικὴ*. — κ. Δ. Π. Π. εἰς Κ. Διὰν ἀξιανόγνωστος ἢ διατριβή, δυστυχῶς ἡμῶς οὐχὶ καταλλήλος εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Ἐχομεν τὴν ἀρχὴν να μὲ ἐπιστρέψωμεν τὰ χει-

ρόγραφα. — κκ. Δ. Σ. εἰς Σ., Α. Κ. Π. εἰς Κ., Ν. Δ. Α. εἰς Θ., Κ. Δ. Κ. εἰς Ἰ. Αὐτοὶ καθ' ἑαυτοῦς οἱ στίχοι εἶλο ἦσαν καλοὶ και ὠραῖοι, ἀλλὰ . . . ἡ δημοσίευσίς δά ἦτο πρόωρος. — *Ηε-ρεϊργφ* εἰς Μόναχον. Καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους ἀνεκόπη, κατ' ἀνάγκην, ἀπὸ τοῦ τρίτου τούτου ἔτους ἢ δωρεάν ἀποστολῆ τῶν τευχῶν τῆς *Κλειῶς*. Εἰς τὸ ἐξῆς τοιαῦτα δά λαμβάνωσι μόνον οἱ τακτικῶς συνεργαζόμενοι. — *Συναδέλφω*. Ὀλίγη ἐξέτασις και παραβολὴ τοῦ παρόντος πρὸς τὰ προηγουμένα δά Σας πείσῃ περὶ τῶν σπουδαίων βελτιώσεων, χάριν τῶν ὁποίων ὑπεβλήθημεν και εἰς νέας θυσίας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου εἰμεδα ἡναγκασμένοι να περιορίσωμεν σπουδαίως τὴν ἐπ' ἀνταλλαγῇ κυκλοφορίαν τῆς *Κλειῶς*. — κ. Γ. Ε. εἰς Βόλον. Σας ἐνεγράψαμεν. —

κ. Κ. Γ. εἰς Γαλιζίον. Ἐλήφθη και Σας εὐχαριστοῦμεν. Ἐπιστολὴ μας προηγήθη. — κ. Θ. Π. Ε. εἰς Ἀρέσθην. Ἐλήφθη και Σας εὐχαριστοῦμεν. Ἡ παραγγελία Σας δά ἐκπληρωθῆ. — κ. Ἰ. Μ. εἰς Λευκωσίαν. Ἐλόγημα ἢ ἀποστολὴ ἢ ἰδικὴ Σας να μὴ μετῆ τὸσον καιρόν καθ' ὅδον, ὅσον ἢ ἐντεῦθεν. Ἡμεῖς ἡμῶς ἔχομεν ὑπομονήν. — κ. Στ. Κ. εἰς Νικολαίφ. Θά τὰς λάβητε. — κ. Φ. Σ. εἰς Σμύρνην. Ἐλήφθησαν και δά πρόξωμεν κατὰ τὰς ὁδηγίας Σας. — κ. Δρ. Ν. Ν. εἰς Κραϊόβαν. Τὰ ἐσημειώσαμεν και δά Σας γράψαμεν. — κ. Π. Α. εἰς Ἀρμαβήριον. Θά Σας γράψωμεν. — κ. Κ. Ζ. εἰς Ἀθριανούπολιν. Ἐλήφθησαν. Καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὴν αὐτὴν γνώμην. — κ. Δ. Η. εἰς Ναύπλιον. Αἱ παραγγελίαι Σας ἐξετελέσθησαν. — κ. Α. Ψ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ ἐμβασμα δὲν ἐφάσεν ἀκόμη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἡ Δεοδεμόνα ὑπὸ Σπυριδωνος Παγανέλη (μετὰ εἰκόνας ἐν σελ. 4-5). — Ἡ καλλιτεχνία και ὁ ἔμπορος. — Ἡ ἐπίστις (Διήγημα — συνέχεια). — Ἡ ἀπογραφή τῶν κατοικίων κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. — Πινακοθήκη, ἧτοι ἐρημνεία τῶν εἰκόνων. — Ποικίλα. (Ὁ Γλάδστον κημβλιστής. — Πρόδοι τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας. — Αἱ κυρία τῆς Ῥώμης και ὁ Πάπας. — Ἀνεκδότου τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου. — Φιλήσσοι ἀνδρῶποι. — Τὸ ποδύλοτον ἐν τοῖς στρατοῖς. — Νῆσος ἐκ θείου. — Οἱ ἱππῆς τῆς Ῥωσσίας. — Τὰ ἐν Βερολίῳ σωματεία). — Ἐπιστήμη και Καλλιτεχνία. (Ἡ ἀστρονομία και ἡ φωτογραφικὴ. — Φυσιολογικαὶ περὶ ἀσφρήσεως ἐρευναί. — Αἱ αἰγυπτιακαὶ μοῦσαι και ὁ Σέλιμαν. — Ἀνακάλυψις νέου στοιχείου ἐν τῷ ἡπατι. — Ἀπλοποίηση τῆς φωτογραφίας). — Τὸ φυτόν τῆς ἀναστάσεως, μετὰ δύο εἰκόνας. — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ὁλγα ἢ βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων (σελ. 1). — Ἡ Δεοδεμόνα δικαιολογεῖ τὴν μετὰ τοῦ Ὁθέλλου φυγὴν ἐνώπιον τοῦ πατρὸς τῆς και τῆς Συγγλήτου. Εἰκὼν ὑπὸ Ὀύγου Κoenig (σελ. 4-5). — Γυναικὸς προτομὴ. Εἰκὼν ὑπὸ Κ. Κεζζελ (σελ. 9). — Ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς και αἱ Ἀθῆναι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (σελ. 12).

Ἐκδότης Π. Α. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.

τύπος Bär & Hermann, ἐν Λειψίᾳ. — Χάρτης ἐν τῆς Neud Papiermanufaktur ἐν Στρασβούργῳ. — Μελένη Frey & Senig, ἐν Λειψίᾳ